

BOSNA I HERCEGOVINA
DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU

IZVJEŠĆE O RADU 2014

Bosna i Hercegovina

**DRŽAVNA REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU**

**IZVJEŠĆE O RADU
DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU
U 2014. GODINI**

Tuzla, prosinac 2014. godine

Sadržaj

1.	UVOD.....	1
2.	SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE.....	3
3.	KLJUČNE AKTIVNOSTI	5
3.1	Pravila i dokumenta DERK-a.....	5
3.2	Dokumenta koja odobrava DERK	8
3.3	Postupci izdavanja licenci	14
3.4	Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata	16
3.5	Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sustava	18
3.6	Postupci određivanja tarifa.....	22
3.7	Tržište električne energije	24
3.8	Energetska statistika.....	32
3.9	Ostale aktivnosti.....	35
4.	AKTIVNOSTI U MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA	39
4.1	Energetska zajednica.....	39
4.2	Regionalna asocijacija energetske regulatora – ERRA	48
4.3	Asocijacija mediteranskih energetske regulatora – MEDREG.....	50
4.4	Međunarodna konfederacija energetske regulatora – ICER	51
5.	REVIZIJSKO IZVJEŠĆE.....	55
6.	OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2015. GODINI	57
PRILOZI		
A:	Osnovni podaci o elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine	61
B:	Osnovni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine.....	63
C:	Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine	65

*“...pravila konkurencije sadrže određene aspekte koji nisu kompatibilni sa sustavom.
...čak i tamo gdje je postignuta potpuna konkurencija... postoji potreba korištenja određenih
‘regulatornih’ načela kako bi se osiguralo da konkurentni sustav dobro funkcionira.”*

Walter EUCKEN, iz knjige *Načela ekonomske politike*
(Grundsätze der Wirtschaftspolitik, Tübingen: Mohr 1952.)

1. UVOD

Na putu ka euroatlantskim integracijama Bosna i Hercegovina je preuzela obveze usuglasiti svoje zakonodavstvo sa pravnim okvirom Europske unije, prihvaćajući načela tržišne ekonomije, promociju održivog razvoja i sigurnost opskrbe energijom. Nažalost, zakašnjenje u transpoziciji pravno obvezujućeg *acquis*-a Energetske zajednice, odnosno EU odgađa potrebnu reformu sektora, te otežava liberalizaciju i integraciju tržišta energije BiH sa tržištem Europske unije.

Ipak, koncem 2014. godine najavljena provedba institucionalnih reformi i uspostava funkcionalnih i djelotvornih mehanizama koordinacije na svim razinama vlasti obećava da će BiH ubrzati svoj put ka EU. Na tom se putu nameće važnim koherentnost razvoja energetske politike u BiH, tim prije što Europska unija provodi reformu i reorganizaciju svoje energetske politike gradeći europsku energetska uniju, u kojoj Energetska zajednica čini značajan element. Budućnost i dalji razvoj same Energetske zajednice, također je bila i ostaje predmet brojnih analiza i javnih rasprava koje imaju za cilj izbor optimalnih opcija u njenom jačanju i proširenju.

Bosna i Hercegovina se mora puno energičnije uključiti u sve reformske procese kako bi energetska sektor iskoristila kao jedan od osnovnih potencijala za svoj budući gospodarski rast i jačanje suradnje sa susjednim zemljama i sa Europskom unijom.

U 2014. godini su učinjeni važni koraci u prevazilaženju višegodišnjih problema u upravljanju i radu Elektroprijenosa BiH. Kompanija je u suradnji sa Neovisnim operatorom sustava u BiH donijela više planskih dokumenata, a nakon što ih je DERK odobrio započeta je i realizacija neophodnih investicija u prijenosni sustav BiH. Protekle godinu obilježio je i operativni početak rada Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi, koji je 27. studenoga 2014. godine organizirao godišnje aukcije na granicama BiH – Crna Gora i BiH – Hrvatska, a očekuje se skoro organiziranje aukcija na svim granicama u jugoistočnoj Europi.

Elektroenergetski sustav BiH je u tijeku 2014. godine radio stabilno i svim korisnicima sustava omogućen je funkcionalan rad prema definiranim standardima kvalitete. Stabilnost sustava nije ozbiljnije narušena ni u uvjetima katastrofalnih svibanjskih poplava i pojave brojnih klizišta uzrokovanih iznimno velikim količinama padavina, kada je bilo isključeno sedam trafostanica 110/x kV i dvanaest dalekovoda.

Ukupna proizvodnja električne energije u 2014. godini iznosila je 15.030 GWh i manja je 7,8 % u odnosu na prethodnu hidrološki iznimno povoljnu godinu. U hidroelektranama je proizvedeno 5.821 GWh, odnosno 18,3 % manje nego u 2013. godini.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju (DERK) je neovisna institucija Bosne i Hercegovine, koja djeluje u skladu sa načelima objektivnosti, transparentnosti i jednakopravnosti, i ima jurisdikcije i odgovornosti nad prijenosom električne energije, operacijama prijenosnog sustava i međunarodnom trgovinom električnom energijom, kao i nad proizvodnjom, distribucijom i opskrbom električnom energijom kupaca u Brčko Distriktu BiH.

DERK je neprofitna institucija i financira se iz regulatornih naknada koje plaćaju licencirani subjekti.

Ipak, i protekla 2014. godina je hidrološki pogodovala ostvarenju veće proizvodnje u hidroelektranama od planirane. Proizvodnja u termoelektranama iznosila je 8.921 GWh i za 0,2 % je manja u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja u malim hidroelektranama, solarnim i vjetroelektranama iznosila je 264,1 GWh, a u industrijskim elektranama 24,6 GWh.

Ukupna potrošnja električne energije u BiH iznosila je 12.210 GWh, i u odnosu na prethodnu godinu manja je za 349 GWh ili 2,8 %. Pri tome je potrošnja kupaca priključenih na mrežu prijenosa pala za 8,1 %, a distributivna potrošnja za 0,9 %. Tako je nastavljen trend pada potrošnje električne energije započet u 2013. godini, kao posljedica smanjene potrošnje industrijskih kupaca.

Maksimalno opterećenje elektroenergetskog sustava u 2014. godini zabilježeno je 31. prosinca u 18,00 sati i iznosilo je 2.207 MW. Time je premašen raniji historijski maksimum od 2.173 MW zabilježen u istom danu i satu 2010. godine.

Ukupna električna energija na prijenosnoj mreži iznosila je 17.681,5 GWh, što je osjetno manje od 18.936,8 GWh u 2013. godini. Stoga su i prijenosni gubici manji za 11,3 % u odnosu na prethodnu godinu i iznosili su 304 GWh, odnosno 1,7 % u odnosu na ukupno prenijetu električnu energiju. Distributivni gubici nastavljaju trend smanjenja i iznosili su 1.018 GWh ili 10,74 % u odnosu na bruto distributivnu potrošnju, što je najniža razina u historiji elektroenergetskog sektora BiH.

Ukupno je izvezeno 3.716 GWh, što je 28 %, odnosno 1.446 GWh manje nego u prethodnoj godini, i u najvećoj je mjeri izravna posljedica smanjenja proizvodnje električne energije. Uvoz električne energije iznosio je 953 GWh, odnosno 31 % ili 429 GWh manje nego u 2013. godini. Registrirani tranzit električne energije preko prijenosne mreže BiH iznosio je 1.448 GWh, što je povećanje od 26 % u odnosu na 2013. godinu.

Izvešće o radu DERK-a u 2014. godini omogućava pregled ciljeva više programa i projekata raznih institucija a posebno Europske komisije i Energetske zajednice, koji podupiru realizaciju obveza energetske sektora BiH.

Revizijsko izvješće za još jednu poslovnu godinu ukazuje da DERK racionalno raspolaže svojim sredstvima, na tragu preporuka i zahtjeva nadležnih radnih tijela oba doma Parlamentarne skupštine BiH, objektivno i istinito prikazujući njihov utrošak i stanje.

2. SASTAV I ORGANIZACIJA RADA DRŽAVNE REGULATORNE KOMISIJE

Državnu regulatornu komisiju za električnu energiju je osnovala Parlamentarna skupština BiH donošenjem Zakona o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH i imenovanjem članova Komisije.

Izvješće o radu Državne regulatorne komisije za električnu energiju u 2013. godini, razmatrano je i usvojeno na sjednicama oba doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine,

- *na 68. sjednici Zastupničkog doma održanoj 12. lipnja 2014. godine, većinom glasova prisutnih, bez glasova protiv, uz šest uzdržanih glasova,*
- *i na 39. sjednici Doma naroda održanoj 10. srpnja 2014. godine, većinom glasova prisutnih, bez glasova protiv, uz tri uzdržana glasa.*

Članovi Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine su:

- Mirsad Salkić, sa drugim mandatom od 5 godina (od 30. prosinca 2009. do 29. prosinca 2014. godine), i
- Nikola Pejić, sa mandatom od 5 godina (od 24. rujna 2007. do 23. rujna 2012. godine).

Član Komisije iz Republike Srpske je

- Milorad Tuševljak, sa mandatom od 5 godina (od 10. kolovoza 2011. do 9. kolovoza 2016. godine).

Očito je da je 23. rujna 2012. godine protekao prvi petogodišnji mandat jednom članu Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine, te da je 29. prosinca 2014. godine protekao drugi petogodišnji mandat drugom članu Komisije iz Federacije. Imajući u vidu da je *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH* definirano da Komisija radi u punom sastavu i da odluke donosi konsenzusom, a slijedom dosadašnje prakse, Nikola Pejić i Mirsad Salkić i dalje obnašaju funkciju člana Komisije do okončanja procedura za imenovanje(-reimenovanje) članova Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine.¹

Od uspostave Državne regulatorne komisije za električnu energiju njeni članovi se na jednakopravnoj osnovi rotiraju na funkciji predsjedatelja svake godine. Ovu je funkciju do 30. lipnja 2014. godine obnašao Mirsad Salkić. Nikola Pejić aktualni je predsjedatelj Komisije do 30. lipnja 2015. godine.

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju organiziran je u četiri sektora:

- Sektor za tarife i tržišta,
- Sektor za licence i tehničke poslove,
- Sektor za pravne poslove,
- Sektor za finansijsko-administrativne poslove.

U funkciji učinkovitijeg koordiniranja poslova u DERK-u se po potrebi uspostavljaju tematski radni timovi, u čijem radu sudjeluju uposlenici iz različitih sektora.

¹ U vrijeme izrade ovog izvješća postupci izbora dva člana Komisije iz Federacije Bosne i Hercegovine nalaze se u proceduri u Vladi ovog entiteta. Nakon što prijedloge Vlade potvrdi Parlament Federacije BiH, nominacije se dostavljaju Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, koje predlaže imenovanja Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Korištenjem raznovrsnih oblika nadgradnje znanja i iskustva, odnosno jačanjem svojih stručnih kapaciteta DERK prati zahtjeve regulatorne prakse. Nova znanja stječu se na različitim strukovnim savjetovanjima, konferencijama i tematskim seminarima, u zemlji i inozemstvu, kao i učenjem na daljinu (eng. *distance e-learning*), koje postaje sve dominantnije u praksi Komisije. Sustavnost obuke radi kontinuiranog usklađivanja znanja, vještina i prakse sa potrebama i očekivanjima institucije ostvaruje se i kroz stručne radionice Tajništva Energetske zajednice, obrazovne programe Regionalne asocijacije energetske regulatora i Škole regulacije u Firenci, te seminare Direkcije za europske integracije, koji su u funkciji pristupanja i integracije BiH u Europsku uniju.

DERK će i dalje biti posvećen osiguranju kontinuiranog profesionalizma osoblja kroz već afirmirane ali i kroz nove metode obuke, te uporabu suvremene tehničke opreme. Opravdanost ovakvog opredjeljenja potvrđuje i informatička, komunikacijska i prezentacijska kompetencija većeg broja pojedinaca da svoja znanja i iskustva uspješno izlažu i na međunarodnim strukovnim skupovima regionalnog karaktera.

Pored stručnog usavršavanja svojih uposlenika, Državna regulatorna komisija za električnu energiju je, na adekvatan način, informirala i prenosila iskustva iz regulatorne prakse uposlenicima reguliranih kompanija, a sudjelovala je i u stručnom usavršavanju osoblja drugih regulatornih tijela u regiji. DERK je također pružao kvalitetne stručne informacije o energetske sektoru i njegovoj reformi, ne samo specijalistima iz sektora nego i široj javnosti.

To je osobito bilo neophodno i razvidno tijekom javne kampanje povodom potpunog otvaranja tržišta električne energije od 1. siječnja 2015. godine. U tom okviru DERK je putem obavijesti prilagođenih širokoj javnosti, na jednostavan i educirajući način informirao kućanstva o pravima koja imaju kao kupci električne energije i o slobodi izbora opskrbljivača, odnosno kompanije od koje žele kupovati električnu energiju i izboru one ponude za opskrbu koja im najbolje odgovara. Informiranje drugih kategorija kupaca organizirano je kroz različite tematske konferencije, seminare i radionice, u sklopu kojih su predstavnici Državnog regulatora imali zapaženu ulogu.

U radu DERK-a nastaju velike količine raznovrsne dokumentacije. Broj dokumenata i informacija je u stalnom porastu. Čuvanje, vrednovanje, izlučivanje i zaštitu registraturnog gradiva DERK kao njen stvaratelj organizira pod stručnim nadzorom Arhiva Bosne i Hercegovine. Ovakva kooperacija omogućava da se ovi procesi odvijaju po strukovnim načelima, znanjima i preporukama i kroz uzajamno upoznavanje dviju institucija.

U izvještajnom razdoblju samo je tehnički neispravna ili otpisana i funkcionalno zastarjela oprema zamjenjivana novom.

“Delegacija Europske unije u Bosni i Hercegovini pozdravlja javnu kampanju o predstojećem potpunom otvaranju tržišta električne energije koja je u tijeku, a koju realiziraju Državna regulatorna komisija za električnu energiju i entitetski regulatori.”

Iz saopćenja za javnost Sarajevo, 28. studenoga 2014.

3. KLJUČNE AKTIVNOSTI

Tijekom 2014. godine Državna regulatorna komisija za električnu energiju održala je 25 redovitih sjednica, 31 interni sastanak i organizirala 12 javnih rasprava, od čega je devet imalo opći, a tri formalni karakter.

U izvještajnom razdoblju, na transparentan način i uz vođenje adekvatnih javnih rasprava, u kojima su pored subjekata iz elektroenergetskog sektora svoje komentare mogli davati i zainteresirani članovi javnosti, Komisija je provodila aktivnosti na usvajanju i odobravanju niza dokumenata, određivanju tarifa, izdavanju licenci, i realizirala druge aktivnosti od kojih su najznačajnije svrstane u područja navedena u nastavku.

Otvorenost prema javnosti kroz konzultacije i komunikaciju sa svim zainteresiranim članovima stručne ali i šire javnosti je temeljna orijentacija Komisije koja pomaže provjeri ispravnosti predloženih rješenja prije njihovog konačnog usvajanja. Praksu uzajamne razmjene pribavljenih komentara javnosti, u istim ili sličnim postupcima, primjenjuju sva tri regulatorna tijela koja djeluju u energetsom sektoru Bosne i Hercegovine.

3.1 Pravila i dokumenta DERK-a

Novi način pružanja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sustava BiH

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, svjesna značaja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sustava u BiH, 2013. godine pokrenula je niz aktivnosti radi ustanovljavanja novog načina pružanja pomoćnih usluga za balansiranje elektroenergetskog sustava BiH, koji će za razliku od dosadašnjeg potpuno reguliranog pristupa biti baziran na tržišnim načelima.

Pristup predstavljen u dokumentu *Prijedlog rješenja za unaprjeđenje pomoćnih usluga i mehanizma za balansiranje u BiH* (dokument je pripremila DNV KEMA Energy & Sustainability/KEMA Consulting GmbH) naišao je na pozitivan prijam u cijelom elektroenergetskom sektoru BiH i potaknuo ideju DERK-a da se temeljna rješenja daljom razradom pretoče u praktično provodiva pravila koja ovu problematiku reguliraju na novim osnovima.

U ovom smislu DERK je rujna 2013. godine angažirao istog konzultanta. Zajednički tim Konzultanta, DERK-a i NOS-a BiH, koristeći dokumenta prethodno razvijana u sklopu USAID projekta *Asistencija regulativi i reformi elektroenergetskog sektora (REAP)* pripremio je *Koncept pomoćnih usluga za*

Na redovitim sjednicama razmatraju se i utvrđuju akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa zakonom propisanim ovlastima, a na internim sastancima se razmatraju pitanja i usvajaju akti organizacijsko-administrativne naravi.

U cilju pribavljanja komentara zainteresiranih osoba i javnosti na pravila i propise, ili bilo koji drugi dokument, DERK organizira opću raspravu. U cilju rješavanja tehničkih pitanja u tijeku postupka i obrade proceduralnih ili suštinskih pitanja, održava se tehnička rasprava. U cilju utvrđivanja odlučujućih činjenica na osnovi kojih bi DERK mogao riješiti prijedor ili određene zahtjeve, održava se formalna rasprava.

Redovite sjednice i sve vrste javnih rasprava su otvorene za javnost.

balansiranje elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Koncept pomoćnih usluga ili Koncept). DERK je konačan tekst Koncepta utvrdio u ožujku 2014. godine, uz ocjenu da dokument osigurava stabilan i pouzdan rad elektroenergetskog sustava i ispunjavanje međunarodnih obveza BiH, prije svega prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice, te Europskoj mreži operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E) i njejoj Regionalnoj grupi Kontinentalne Europe, odnosno Kontrolnom bloku SHB (Slovenija – Hrvatska – Bosna i Hercegovina). Istodobno je utvrđen Plan aktivnosti na realizaciji Koncepta, a pokrenute su i aktivnosti na donošenju novih Tržišnih pravila, te pripremi dodatnih procedura i pravila potrebnih za njihovu implementaciju, kako bi efektivna primjena rješenja iz Koncepta mogla započeti 1. siječnja 2015. godine.

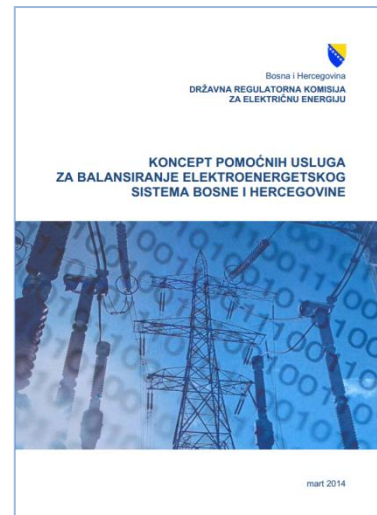
Pružanje pomoćnih usluga na potpuno regulirani način, ne zadovoljava potrebe elektroenergetskog sustava BiH, posebno kada je u pitanju sekundarna regulacija. U sadašnjoj ulozi NOS BiH ne može nabavljati nedostajuće rezerve i balansnu energiju (energiju uravnoteženja). Na permanentan deficit rezerve i učestala značajnija odstupanja prema Kontrolnom bloku SHB na koja ukazuje Operator prijenosnog sustava Slovenije (ELES) kao njegov lider, zbog neodgovornosti elektroprivreda i nemogućnosti sankcioniranja takvog ponašanja putem tržišnih mehanizama, postojeći model zasnovan na strogo reguliranom mehanizmu nema adekvatnog odgovora.

Koncept pomoćnih usluga sa ilustracijama značajnog broja procedura koje je trebalo izraditi, trasirao je dalje pravce žurnog upotpunjavanja postojećeg regulatornog okvira pružanja pomoćnih usluga za balansiranje elektroenergetskog sustava BiH i za njegovo operativno stavljanje u funkciju.

U tom smislu DERK je u srpnju 2014. godine, nakon postupka javne rasprave, izmijenio i dopunio *Metodologiju za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora prijenosnog sustava i pomoćne usluge*. Očekivanja DERK-a su bila da će NOS BiH, shodno Zaključcima DERK-a iz ožujka 2014. godine, usuglasiti postojeća Tržišna pravila i Mrežni kodeks i učiniti ih kompatibilnim sa rješenjima Koncepta, zajedno sa dodatnim procedurama potrebnim za primjenu pravila.

Nacrt novih Tržišnih pravila u čijoj je pripremi, u okviru odgo-varajućeg Tehničkog komiteta, pružena mogućnost sudionicima na tržištu da daju svoje komentare, upućen je na razmatranje 1. kolovoza 2014. godine Upravnom odboru NOS-a BiH. Međutim, od tada slijedi više neuspjelih pokušaja da se članovi ovog tijela sastanu i usvoje Tržišna pravila, prije nego ih DERK konačno odobri.

U vremenu koje je slijedilo nakon utvrđivanja Koncepta ozbiljno je narušena dinamika provedbe planiranih aktivnosti.

Mada su izmjene *Metodologije za određivanje tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge*, pravodobno izvršene (16. srpnja 2014. godine), značajno zaostajanje pa i potpuni zastoj u dinamici odvijanja drugih aktivnosti, doveo je do nemogućnosti realizacije kasnijih faza, kao što je praktična provjera funkcioniranja Koncepta kroz određeno testno razdoblje, nabava kapaciteta sekundarne i tercijarne rezerve, donošenje odluke o tarifama za sustavne usluge itd.

U cilju sprječavanja potpunog zastoja u implementaciji plana aktivnosti, DERK je uredio način osiguranja i pružanja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sustava BiH na privremenoj osnovi Odlukom od 18. studenoga 2014. godine. Tom je odlukom NOS-u BiH naložio izradbu niza neophodnih provedbenih procedura i njihovu provjeru do 31. prosinca 2014. godine.

Novom *Odlukom o testnom razdoblju primjene provedbenih pravila i procedura pružanja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sustava BiH*, DERK je naknadno prihvatio ocjenu NOS-a BiH i drugih elektroenergetskih subjekata da se kao realniji i optimalniji rok za početak efektivne primjene pravila i procedura utvrdi 1. lipnja 2015. godine.

DERK je odlučan osigurati nadgradnju regulatornog okvira, uspostaviti novi sadržaj i način pružanja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sustava, u cilju funkcionalnijeg rada veleprodajnog i maloprodajnog tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti na uređenju maloprodajnog tržišta električne energije u Brčko Distriktu BiH

Državna regulatorna komisija za električnu energiju od početka 2010. godine djeluje i kao regulatorno tijelo na području Brčko Distrikta BiH i vrši potrebnu regulaciju djelatnosti proizvodnje, distribucije i opskrbe električnom energijom. I u 2014. godini djelovala je u skladu sa svojim obvezama i ovlastima da stvara uvjete za neograničenu i slobodnu trgovinu i kontinuiranu opskrbu električnom energijom, te da omogućava i ubrzava stvaranje tržišta električne energije u Bosni i Hercegovini, rukovodeći se međunarodnom praksom i odgovarajućim uredbama i direktivama Europske unije.

Dosljedno svojoj Odluci *o opsegu, uvjetima i vremenskom rasporedu otvaranja tržišta električne energije u BiH* iz lipnja 2006. godine, da se tržište električne energije potpuno otvara od 1. siječnja 2015. godine, DERK je prilagodio tarifnu regulativu Distrikta uvjetima potpuno otvorenog tržišta električne energije u BiH propisujući novom metodologijom način određivanja tarifa za opskrbu kupaca u okviru javne usluge kroz dva njena

oblika ostvarivanja: kao univerzalna usluga i usluga opskrbe u krajnjoj nuždi.

Pravo na opskrbu u okviru univerzalne usluge imaju kućanstva i mali kupci (kupci čiji su objekti priključeni na distributivni sustav naponske razine niže od 1 kV, a koji imaju manje od 50 uposlenih i čiji ukupan godišnji prihod ne prelazi 10 milijuna KM), dok pravo na opskrbu u krajnjoj nuždi imaju ostali kupci. Opskrba u krajnjoj nuždi je vremenski ograničena i primjenjuje se na one kupce koji nemaju pravo na opskrbu u okviru univerzalne usluge, a izgubili su tržišnog opskrbljivača pod specifičnim okolnostima.

Postupak donošenja *Metodologije za određivanje tarifa za opskrbu električnom energijom u okviru javne usluge u Brčko Distriktu BiH* okončan je u studenom 2014. godine.

Istim povodom i u paralelnom procesu, izvršene su izmjene *Pravilnika o opskrbi kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH* i *Metodologije za izradbu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH*. Time je osigurana kompatibilnost i jednoznačnost rješenja sva tri pomenuta dokumenta.

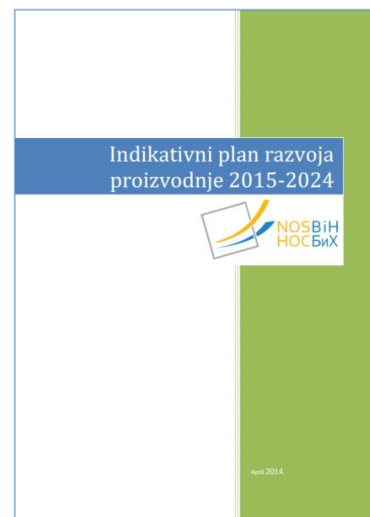
Distribucija električne energije i u potpuno tržišnom okružju ostaje regulirana djelatnost, odnosno tarife za korištenje distributivne mreže za sve kategorije kupaca i dalje donosi regulator. Pristup treće strane i uslugu distribucije električne energije regulirano poduzeće dužno je osigurati svim kupcima, kao i drugim korisnicima distributivnog sustava, pod istim uvjetima i bez diskriminacije.

Pravilnik o izmjenama Pravilnika o opskrbi kupaca električnom energijom u Brčko Distriktu BiH, Odluka o izmjenama Metodologije za izradbu tarifa za usluge distribucije električne energije u Brčko Distriktu BiH i Metodologija za određivanje tarifa za opskrbu električnom energijom u okviru javne usluge u Brčko Distriktu BiH, doneseni su 6. studenoga 2014. godine.

3.2 Dokumenta koja odobrava DERK

Indikativni plan razvoja proizvodnje za razdoblje 2015. – 2024. godina

Indikativni plan razvoja proizvodnje izrađuje se svake godine za desetogodišnje razdoblje. Svrha plana je informirati sadašnje i buduće korisnike elektroenergetskog sustava o potrebama i postojećim projektima izgradnje novih proizvodnih kapaciteta. Istodobno, ovaj se plan koristi i kao jedan od osnova za izradbu *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže u BiH*, koji se,

obuhvaćajući i problematiku novih prekograničnih vodova, također, razrađuje svake godine pokrivajući razdoblje od deset godina.

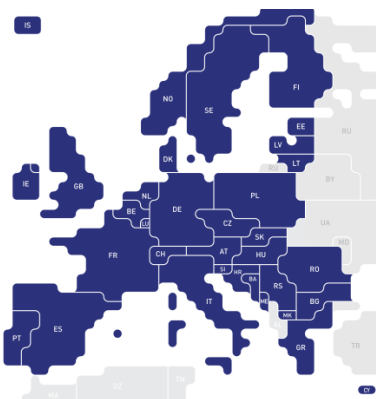
Osnovni cilj Indikativnog plana razvoja proizvodnje je analiza bilance snage i energije na prijenosnoj mreži za narednih deset godina. Izradba ovog dokumenta je i u funkciji ispunjavanja obveza prema Europskoj mreži operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E). Neovisni operator sustava u BiH, kao i svi drugi operatori sustava udruženi u ENTSO-E, ima obvezu dati svoj doprinos u izradbi *Europskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina* (TYNDP) koji se, u skladu sa Uredbom (EU) br. 714/2009 o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije, priprema svake druge godine.² U tom smislu, NOS BiH ima obvezu dostave planova razvoja elektroenergetskog sustava BiH koji su bazirani na potrošnji, proizvodnji koja uključuje i nove izvore, te planiranim pojačanjima interne prijenosne mreže i interkonekcija. Navedene aktivnosti pretpostavljaju i podrazumijevaju punu koordinaciju na regionalnoj razini, uz analizu mogućih zagušenja na internoj mreži i prekograničnim vodovima.

Prognoza potrošnje električne energije za razdoblje od 2015. do 2024. godine izrađena je uz korištenje stečenog osmogodišnjeg iskustva u pripremi ove vrste planova, uvažavajući postojeće trendove kao i procjene različitih međunarodnih i domaćih institucija. Pored navedenog, značajan činitelj pri prognoziranju potrošnje električne energije je kretanje bruto društvenog proizvoda, pri čemu se koriste podaci i procjene međunarodnih financijskih institucija. Za izradbu *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2015. – 2024. godina* osigurani su kvalitetni ulazni podaci, a plan je ne samo vremenski pomjeren za jednu godinu, već i ažuriran i poboljšan. Javna rasprava o dokumentu je potvrdila prognoze potrošnje, novih proizvodnih kapaciteta i bilance snage i energije na prijenosnoj mreži.

Bilance snage i energije za narednih deset godina upućuju na neophodnost revitalizacije postojećih i izgradnje novih proizvodnih kapaciteta pri čemu posebnu pozornost treba posvetiti unaprjeđenju i zaštiti čovjekove sredine.

Odluku o odobrenju Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2015. – 2024. godina Državna regulatorna komisija za električnu energiju donijela je u svibnju 2014. godine.

entso^e

² Prvi zvanični *Europski plan razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina* ENTSO-E je objavio 5. srpnja 2012. godine, nakon dvogodišnjeg rada. Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER) svoje mišljenje o ovom TYNDP objavila je 5. rujna 2012. godine. Drugi je TYNDP nakon javne rasprave dostavljen ACER-u 31. listopada 2014. godine. Mišljenje ACER-a o predloženom dokumentu očekuje se početkom 2015. godine.

Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2014. – 2023. godina

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, je u studenom 2014. godine odobrila *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2014. – 2023. godina*, odnosno prvi dokument ove naravi.

Odobreni planski dokument, koji je pripremio Elektroprijenos Bosne i Hercegovine, a čiju je reviziju izvršio Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini, definira potrebna pojačanja postojećih i izgradnju novih objekata prijenosne mreže kako bi se pravodobno pokrenule aktivnosti na projektiranju, izgradnji i puštanju u pogon infrastrukture neophodne za kontinuiranu opskrbu i stabilan rad sustava. Vrijednost ukupnih ulaganja predviđenih Dugoročnim planom iznosi 787,84 milijuna KM.

Dugoročni plan predviđa izgradnju 29 trafostanica 110/x kV, 50 dalekovoda 110 kV, dva dalekovoda 220 kV, tri dalekovoda 400 kV i 37 dalekovodnih polja 110 kV u postojećim trafostanicama. Plan uključuje proširenje i ugradnju drugog transformatora u 34 trafostanice 110/x kV, ugradnju jednog mrežnog transformatora 400/220/110 kV, te rekonstrukciju i sanaciju 112 visokonaponskih i sredjonaponskih postrojenja. Predviđena je rekonstrukcija i sanacija 76 dalekovoda 110 kV, 20 dalekovoda 220 kV i jednog dalekovoda 400 kV, kao i zamjena 52 transformatora 110/x kV, jednog transformatora 220/x kV i dva transformatora 400/x kV. Na naponskoj razini 400 kV planirana je izgradnja četiri međudržavna dalekovoda.

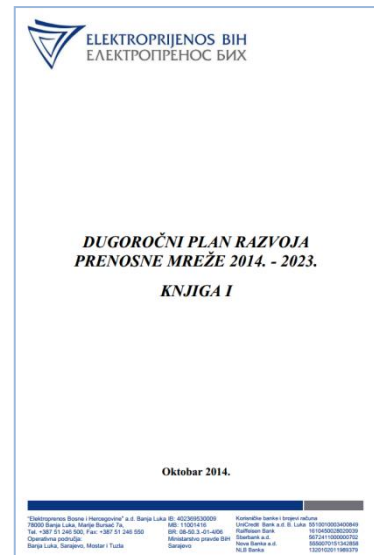
Odobranjem Dugoročnog plana omogućava se kvalitetnija priprema godišnjeg investicijskog plana Elektroprijenosa BiH, uz istodobno ispunjavanje obveza prema Europskoj mreži operatora prijenosnog sustava za električnu energiju (ENTSO-E) u pogledu doprinosa izradbi Europskog plana razvoja prijenosne mreže za narednih deset godina.

Prema važećim zakonskim odredbama, Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže izrađuje se svake godine i pokriva naredno desetogodišnje razdoblje.

Planovi investicija Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine

Tijekom 2014. godine Elektroprijenos Bosne i Hercegovine pripremio je dva godišnja i jedan plan investicija koji pokriva razdoblje od tri godine.

Plan investicija za razdoblje 2014. – 2016. godina i *Plan investicija za 2014. godinu* usvojeni su na sjednici Upravnog odbora Kompanije održanoj 26. ožujka 2014. godine i odobreni na Skupštini akcionara/dioničara održanoj 31. ožujka 2014. godine. Planovi su izrađeni u skladu sa načelima i okvirima planiranja

koje je usvojila Skupština, te ustanovljenih kriterija i odnosa u samoj strukturi investiranja. Dokumenti su pripremljeni u funkciji realizacije elektroenergetske bilance na godišnjoj razini, primjenjujući standardni kriterij sigurnosti.

Trogodišnji plan predviđa izgradnju 15 novih transformatorskih stanica 110/x kV; proširenje 16 postojećih trafostanica 110/x kV i izgradnju 11 novih dalekovoda nazivnog napona 110 kV; rekonstrukciju 27 postojećih transformatorskih stanica 110/x kV, kao i 14 dalekovoda, uključujući rekonstrukcije jednog 400 kV i pet 220 kV dalekovoda; zamjenu jednog transformatora 400/110 kV, jednog transformatora 220/110 kV i 24 transformatora 110/x kV.

Plan investicija za 2014. godinu, između ostalog, predviđa izgradnju 13 novih transformatorskih stanica 110/x kV; proširenje 9 postojećih trafostanica 110/x kV; izgradnju pet novih dalekovoda nazivnog napona 110 kV; rekonstrukciju 19 postojećih trafostanica 110/x kV, kao i pet dalekovoda uključujući jedan 400 kV i dva 220 kV dalekovoda; zamjenu jednog transformatora 220/110 kV i 13 transformatora 110/x kV.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je nakon provedenih analiza dostavljenih dokumenata u travnju 2014. godine odobrila *Plan investicija za razdoblje 2014. – 2016. godina* i *Plan investicija za 2014. godinu*.

Elektroprijenos Bosne i Hercegovine usvojio je *Plan investicija za 2015. godinu* na sjednici Upravnog odbora Kompanije održanoj 11. prosinca 2014. godine. Također, Skupština akcionara/dioničara Kompanije je 22. prosinca 2014. godine odobrila Odluku o ulaganjima u objekte Elektroprijenosa BiH u iznosima preko milijun eura, donesenu 11. prosinca 2014. godine.

Plan investicija za 2015. godinu, osim tehničkih i ekonomskih kriterija planiranja, uključio je i odluke i zaključke Uprave, Upravnog odbora i Skupštine akcionara/dioničara Kompanije, čime su ustanovljeni kriteriji i odnosi u samoj strukturi investiranja. I ovaj plan pripremljen je u funkciji realizacije elektroenergetske bilance na godišnjoj razini, primjenjujući standardni kriterij sigurnosti, a u njegovoj izradbi korišteni su *Plan investicija za razdoblje 2014. – 2016. godina* i *Dugoročni plan razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2014. – 2023. godina*.

Plan uključuje aktivnosti na rješavanju krutih točaka u sustavu, sanaciju i stavljanje u pogon objekata prijenosne mreže koji nisu u funkciji, kompletiranje 110 kV dalekovodnih polja, te zamjenu mrežnih transformatora po definiranim kriterijima.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju je nakon provedenih analiza koncem prosinca 2014. godine odobrila *Plan investicija za 2015. godinu*.

Cjenovnik usluga za priključak korisnika na prijenosnu mrežu

Na sjednici Upravnog odbora Elektroprijenosa Bosne i Hercegovine održanoj 21. ožujka 2014. godine usvojeni su *Cjenovnik usluga za priključak korisnika na prijenosnu mrežu* i obrasci koji se navode u *Pravilniku o priključku*, a koji je DERK donio u listopadu 2008. godine. Time je, nakon višegodišnjeg očekivanja dostave Cjenovnika na odobrenje, Državna regulatorna komisija za električnu energiju bila u prilici 10. travnja 2014. godine donijeti *Odluku o odobravanju Cjenovnika usluga za priključak korisnika na prijenosnu mrežu*.

Prigodom donošenja ove odluke, Zaključkom DERK-a je od Elektroprijenosa BiH zatraženo da u skladu sa odobrenim Cjenovnikom pristupi sklapanju *Ugovora o priključku* sa svim subjektima sa kojima je postupak priključenja pokrenut a nije doveden do konca.

Pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta

Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO), je nakon višegodišnjih priprema formalno uspostavljen 27. ožujka 2014. godine. U cilju operativnog početka rada SEE CAO pripremio je *Aukcijska pravila za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta* i putem svojih članica koje dolaze iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Grčke, Hrvatske, Kosova i Turske uputio ih nadležnim nacionalnim regulatorima na odobrenje. U tom je smislu Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini dostavio DERK-u Aukcijska pravila SEE CAO na odobrenje.

Uvažavajući zajednički stav Regulatornog odbora Energetske zajednice (ECRB) o Aukcijskim pravilima SEE CAO, DERK je u rujnu 2014. godine donio *Odluku o odobrenju Aukcijskih pravila Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO) za dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta*. Istodobno, DERK je svojim Zaključkom obvezao NOS BiH da zajedno sa drugim nacionalnim operatorima prijenosnog sustava uključenim u rad SEE CAO, Aukcijska pravila u najvećoj mogućoj mjeri prilagodi zajedničkom stavu, odnosno preporukama Regulatornog odbora Energetske zajednice utvrđenim 3. rujna 2014. godine.

Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi, sa sjedištem u Podgorici, operativno je počeo djelovati 27. studenoga 2014., kada su odobrena pravila primijenjena organiziranjem godišnjih aukcija na granicama BiH – Crna Gora i BiH – Hrvatska.

DERK je u više navrata, na domaćim i međunarodnim skupovima, pozdravio početak rada SEE CAO, ali i izrazio svoju zabrinutost zbog svođenja njegovog geografskog obuhvata samo na dvije granice Bosne i Hercegovine, uz naglašena očekivanja

da će tijekom 2015. godine Ured za koordinirane aukcije početi djelovati u skladu sa svojim nazivom, odnosno u cijeloj jugoistočnoj Europi.

Zbog nesudjelovanja Srbije u radu ovog Ureda, ukazala se potreba reguliranja pravila za dodjelu prekograničnih kapaciteta na zajedničkoj granici BiH i Srbije, i to na godišnjoj, mjesečnoj i dnevnoj razini. Stoga je DERK, na zahtjev Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini, 18. studenoga 2014. godine odobrio:

- *Pravila za godišnje i mjesečne aukcije za dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja JP Elektromreža Srbije (EMS) i Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) za 2015. godinu, i*
- *Pravila za dnevne aukcije za dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja JP Elektromreža Srbije (EMS) i Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) za 2015. godinu.*

Kako Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi ne pokriva unutardnevnu dodjelu prekograničnih prijenosnih kapaciteta, to su na zahtjev NOS-a BiH istom odlukom DERK-a odobrena i:

- *Pravila za unutardnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) i JP Elektromreža Srbije (EMS) za 2015. godinu,*
- *Pravila za unutardnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) i Crnogorskog elektro-prijenosnog sustava AD (CGES) za 2015. godinu, i*
- *Pravila za unutardnevnu dodjelu prijenosnih kapaciteta na granici regulacijskih područja Hrvatskog operatora prijenosnog sustava (HOPS) i Neovisnog operatora sustava u Bosni i Hercegovini (NOS BiH) za 2015. godinu.*

Dodjelu prijenosnih kapaciteta u 2015. godini na granici sa Srbijom putem godišnjih i mjesečnih aukcija provodi EMS, a dnevne i unutardnevne aukcije provodi NOS BiH. Unutardnevne aukcije na granici sa Hrvatskom provodi HOPS, a na granici sa Crnom Gorom NOS BiH.

Odluka o odobrenju izmjena i dopuna Općih uvjeta za isporuku i opskrbu električnom energijom Brčko Distrikta BiH

U cilju usuglašavanja odredbi *Općih uvjeta za isporuku i opskrbu električnom energijom Brčko Distrikta BiH* sa izmjenama u pravnom okviru koji se tiču prostornog uređenja i zaštite privatnih podataka, Upravni odbor JP Komunalno Brčko je

20. lipnja 2014. godine donio Odluku o izmjenama i dopunama Općih uvjeta za isporuku i opskrbu električnom energijom Brčko Distrikta BiH i dostavio je DERK-u na odobrenje.

Državna regulatorna komisija je u sklopu svojih ovlasti u srpnju 2014. godine donijela *Odluku o odobrenju izmjena i dopuna Općih uvjeta za isporuku i opskrbu električnom energijom Brčko Distrikta BiH.*

3.3 Postupci izdavanja licenci

Tijekom 2014. godine DERK je izdao šest licenci za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom, a u vrijeme izradbe ovog izvješća, intenzivno radi na rješavanju još dva podnijeta zahtjeva za istu djelatnost društava Proenergy d.o.o. Mostar i Petrol BH Oil Company d.o.o. Sarajevo.

Zbog protoka roka važenja prethodno izdane licence za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom provedeni su postupci i obnovljene licence sa razdobljem važenja od pet godina sljedećim subjektima:

- EZPADA d.o.o. Mostar (ožujak 2014.),
- Comsar Energy Trading d.o.o. Banja Luka (listopad 2014.),
- Axpo BH d.o.o. Sarajevo (listopad 2014.),
- EL-EN Solutions d.o.o. Banja Luka (studeni 2014.).

Društvu KTG Zenica d.o.o. Zenica ponovno je izdana privremena licenca (travanj 2014.), dok je društvo B.S.I. d.o.o. Jajce obnovilo licencu za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom za vlastite potrebe (studeni 2014.).

Uvažavajući promjene koje donosi potpuno otvaranje tržišta električne energije od 1. siječnja 2015. godine, DERK je u prosincu 2014. godine izmijenio Odluku kojom je JP Komunalno Brčko izdao licencu za djelatnost opskrbe električnom energijom nekvalificiranih kupaca. Novom odlukom promijenjen je naziv licence u *Licenca za obavljanje djelatnosti trgovine i opskrbe električnom energijom na teritoriju BiH.*

Zbog promjena adrese, odnosno sjedišta, donesene su odluke o nastavku korištenja licenci za sljedeća društva: HSE BH d.o.o. Sarajevo (siječanj 2014.), Energy Financing Team d.o.o. Bileća (travanj 2014.), te o nastavku korištenja privremene licence za Petrol BH Oil Company d.o.o. Sarajevo (veljača 2014.).

Na zahtjev Aluminijska d.d. Mostar, započeti postupak obnove licence za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine za vlastite potrebe je prekinut na neodređeno vrijeme.

U prethodnom razdoblju kao vlasnici licence za djelatnost međunarodne trgovine električnom energijom, registrirani su i Rudnap d.o.o. Banja Luka, GEN-I d.o.o. Sarajevo, Interenergo d.o.o. Sarajevo, Alpiq Energija BH d.o.o. Sarajevo, Repower Adria d.o.o. Sarajevo, HSE BH d.o.o. Sarajevo, MH Elektroprivreda Republike Srpske Matično poduzeće, a.d. Trebinje, JP Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne d.d. Mostar, JP Elektroprivreda Bosne i Hercegovine d.d. Sarajevo, a kao vlasnici privremenih licenci: Proenergy d.o.o. Mostar, Elektro energija BH d.o.o. Banja Luka, HEP-Trade d.o.o. Mostar, Danske Commodities BH d.o.o. Sarajevo i za uvoz električne energije za vlastite potrebe Steelmin BH d.o.o. Jajce.

Licencu za obavljanje djelatnosti neovisnog operatora sustava ima Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini, Sarajevo, a za djelatnost prijenosa električne energije Elektroprijenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka. Javno poduzeće za komunalne djelatnosti Komunalno Brčko d.o.o. Brčko u posjedu je licence za distribuciju električne energije u Brčko Distriktu BiH i licence za obavljanje djelatnosti trgovine i opskrbe električnom energijom na teritoriju BiH.

Elektroprijenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka svake je godine pa i ove u odnosu na stanje prethodne godine ažurirao i prijavljivao promjene u *Pregledima objekata koje koristi u obavljanju djelatnosti prijenosa električne energije*, kao i u *Pregledima dalekovoda koji nisu u njegovom vlasništvu i nisu u funkciji prijenosa električne energije u BiH*, o čemu je DERK u ožujku 2014. godine donio odgovarajuće zaključke.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju po prvi put je u 2014. godini ukinula licencu iz svoje nadležnosti. Radi se o društvu Korlea d.o.o. Mostar kojem je najprije, u studenom 2014. godine suspendirana licenca za obavljanje djelatnosti međunarodne trgovine električnom energijom. Naime, podnošenje prijedloga za otvaranje stečajnog postupka od strane samog vlasnika licence, ozbiljno je dovelo u pitanje stabilnost i platežnu sposobnost vlasnika licence koju je demonstrirao i propuštanjem plaćanja regulatorne naknade. Osim što je ovakvo ponašanje, prema pravilima i propisima DERK-a, samo po sebi razlog za suspenziju licence, isto je indicacija da na strani vlasnika licence izostaje ekonomska i financijska sposobnost da ispoštuje i druge obveze utvrđene Uvjetima za korištenje licence.

Cijeneći da ekonomska i financijska nesposobnost licenciranih subjekata može imati negativne konzekvence po druge subjekte u sektoru električne energije, funkcioniranje tržišta električne energije i kvalitetu opskrbe električnom energijom, DERK je nakon postupka opće javne rasprave u prosincu 2014. godine donio Odluku o ukidanju licence društvu Korlea.

3.4 Praćenje aktivnosti licenciranih subjekata

Tijekom godine u okviru svojih redovitih aktivnosti DERK prati usuglašenost rada licenciranih subjekata sa propisanim uvjetima korištenja licenci, a prije svega nadzorom reguliranih subjekata NOS BiH, Elektroprijenos BiH i JP Komunalno Brčko. Praćenje aktivnosti vrši se analizom redovitih i izvanrednih izvješća koja podnose svi licencirani subjekti, kao i putem posjeta vlasnicima licenci, sa ili bez najave. Vlasnici licenci podnose godišnja, polugodišnja, mjesečna i dnevna izvješća o pojedinim aktivnostima, kako onim financijske, tako i tehničke i organizacijske naravi. Također, dostupna su i izvješća vlasnika licenci o izvanrednim pogonskim događajima u sustavu.

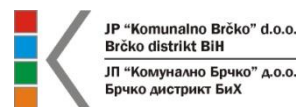
Posjete stručnog osoblja DERK-a reguliranim subjektima omogućavaju izravan uvid u njihove dokumente i aktivnosti što ima veliki značaj, osobito prigodom analize financijske pozicije subjekata sa stanovišta primjene odobrenih tarifa.

Tijekom listopada i studenoga 2014. godine obavljene su posjete reguliranim subjektima u funkciji regulatornog nadzora, i to:

- JP Komunalno Brčko,
- Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini, i
- Elektroprijenos Bosne i Hercegovine.

Državna regulatorna komisija je od JP Komunalno Brčko ponovno zatražila da završi proces računovodstvenog razdvajanja djelatnosti koje nisu vezane za elektroenergetski sektor, te da ispuni obveze u pogledu evidentiranja svih prihoda po osnovi rada Radne jedinice *Elektrodistribucija* odvojeno od prihoda koje poduzeće ostvaruje svojim drugim djelatnostima (proizvodnja i distribucija vode, održavanje i uređenje javnih površina, te prikupljanje, odvoz i deponiranje komunalnog otpada). Također, DERK je podsjetio regulirani subjekt na obvezu reguliranja vlasničkih odnosa nad osnovnim sredstvima u funkciji distribucije i opskrbe električnom energijom, a aktivnije sudjelovanje u rješavanju ovog pitanja ponovno je zatraženo i od Vlade Brčko Distrikta BiH. Osim navedenog, vlasniku licence skrenuta je pozornost na neophodnost izradbe i usvajanja dugoročnog plana investicija u kome bi se iskazala potrebna sredstva kao i način njihovog osiguravanja. Od reguliranog subjekta je zatraženo da dostavi odluke o investicijama, sa podlogama na kojima su zasnovane.

Komunalnom Brčko je naloženo da osigura potpunije pokazatelje kontinuiteta opskrbe električnom energijom, komercijalne kvalitete isporučene električne energije u skladu sa *Općim uvjetima za isporuku i opskrbu električnom energijom Brčko Distrikta BiH* kao i da osigura izvještavanje o cijenama električne energije u skladu sa standardnom *Eurostat* metodologijom.

Zaključci DERK-a su obvezali članove Uprave i Upravnog odbora da se NOS BiH striktno pridržava okvira odobrenih troškova i rashoda koji su joj odobreni odlukama regulatora, te da unaprjeđuje upravljanje troškovima i rashodima, a posebno troškovima radne snage. Nadalje, naloženo je da se počne sa praćenjem kvalitete napona u skladu sa standardom EN 50160, te da se u suradnji sa elektroprivrednim poduzećima u BiH smanjuju neželjena odstupanja kontrolnog područja BiH unutar SHB bloka. Također, od NOS-a BiH je zatraženo pravodobno i adekvatno izvještavanje o svim međunarodnim aktivnostima koje na bilo koji način mogu imati reperkusije na elektro-energetski sustav u cjelini ili na bilo koji njegov dio, kao i potpuna primjena odredbi propisanih Mrežnim kodeksom u pogledu priključenja novih proizvodnih objekata, a osobito u pogledu regulacije frekvencije i aktivne snage.

Po zaključcima donesenim nakon regulatornog nadzora u Elektroprijenosu BiH, istom je naloženo da se pridržava okvira troškova za radnu snagu, te da se u maksimalnoj mogućoj mjeri upošljavanje vrši po načelu popunjavanja upražnjenog radnog mjesta. Također, sugerirano je da se u što kraćem roku i uz poštivanje relevantnih zakona riješi pitanje tražbina koje Kompanija ima od drugih poslovnih subjekata u zemlji. Po istim zaključcima Kompanija će morati intenzivirati aktivnosti u potpunoj i dosljednoj primjeni *Pravilnika o priključku* i drugih pratećih dokumenata, kao i rješavanje tehničkih problema od kojih svakako najveću pozornost zaokuplja problem visokih napona (vidjeti dio 3.5).

Nakon niza godina u tijeku kojih se funkcioniranje Elektroprijenosa BiH odvijalo uz brojne probleme i pokušaje njihovog rješavanja, od prosinca 2013. godine bilježe se značajni pomaci u upravljanju i radu Kompanije. Nakon što su koncem 2013. godine usvojena godišnja financijska izvješća od 2007. do 2011. godine, izabran novi generalni direktor i imenovano pet novih članova Upravnog odbora Kompanije, u ožujku 2014. godine donesen je *Zakon o izmjenama Zakona o utemeljenju kompanije za prijenos električne energije u BiH*, kojim su stvorene pravne pretpostavke za raspodjelu dijela akumulirane dobiti Kompanije i prije proteka razdoblja od deset godina nakon njene registracije.

U skladu sa odlukama Skupštine akcionara/dioničara izvršena je raspodjela dijela akumulirane dobiti iz prethodnog razdoblja u iznosu od 98 milijuna KM. Imenovani su novi članovi Uprave. Upravni odbor Elektroprijenosa BiH je napokon, od ožujka do prosinca 2014. godine usvojio, niz dokumenata koje je odobrio DERK (vidjeti dio 3.2).

Međutim, u vrijeme otklanjanja problema u radu Elektroprijenosa BiH, nedjelotvornost u funkcioniranju iskazuje Neovisni operator sustava u BiH, prije svega njegov Upravni odbor. Naime, ovo tijelo tijekom 2014. godine kasni ili propušta

odlučivati o kapitalnim pitanjima elektroenergetskog sektora. Zbog toga je, primjerice, došlo do kašnjenja u odobravanju *Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2014. – 2023. godina*, kojeg je izradio Elektroprijenos BiH i revidirao u skladu sa zahtjevima NOS-a BiH.

Također, opstrukcije u radu i pasivnost Upravnog odbora vrlo ozbiljno prijete posljedicama nakon nastalog zastoja u usvajanju i donošenju novih Tržišnih pravila koja su od primarnog značaja za potpunu otvorenost tržišta električne energije od 1. siječnja 2015. godine. Prijedlog Tržišnih pravila upućen još 1. kolovoza 2014. godine Upravnom odboru, do konca 2014. godine nije raspravljen, utvrđen i dostavljen DERK-u na odobrenje. Ovakav ishod uveliko otežava potpuno otvaranje tržišta električne energije u BiH, s obzirom da Tržišna pravila iz daleke 2006. godine nisu kompatibilna sa reformskim zahtjevima razvoja novih oblika tržišta.

Zabrinut naprijed opisanim činjenicama i mogućim konzekvencama, DERK je pozivao Vijeće ministara BiH, i posebno vlade entiteta koje svoja vlasnička prava u NOS-u BiH koriste putem Upravnog odbora, da kao subjekti zainteresirani za uspješnost rada elektroenergetskog sektora i neposredno uključeni u postupak imenovanja članova Upravnog odbora, nalože aktivniji i odgovorniji odnos upravnog tijela NOS-a BiH, kako bi ta institucija učinkovito koordinirala svoje nadležnosti i time omogućila razvoj tržišta i realizaciju neophodnih investicija. Sa svoje strane, DERK čini sve što je u njegovom kapacitetu da se nastave aktivnosti u liberalizaciji tržišta i razvoju elektroenergetske infrastrukture.

3.5 Tehnički aspekt rada elektroenergetskog sustava

Elektroenergetski sustav BiH je u tijeku godine radio stabilno i bez većih problema. Svim korisnicima sustava je omogućen funkcionalan rad prema definiranim standardima kvalitete. Izvršeni su svi planirani i naknadno traženi radovi u prijenosnoj mreži u funkciji tekućeg i investicijskog održavanja.

Do narušavanja stabilnosti rada sustava nije došlo ni u razdoblju od 15. do 19. svibnja 2014. godine, za vrijeme dosada nezabilježenih poplava u cijeloj regiji uzrokovanih iznimno velikim količinama padavina koje su u kratkom razdoblju prevazišle višegodišnje prosjeke. U pojedinim dijelovima Bosne i Hercegovine, u razdoblju od 12. do 16. svibnja, zbroj padavina je bila i preko 250 l/m^2 , što četiri puta prevazilazi prosječnu razinu svibanjskih padavina. U navedenom razdoblju došlo je do potapanja značajnog dijela teritorija uz slivove rijeka Save, Drine, Bosne, Vrbasa, Une, Sane, te ostalih vodotokova u većem dijelu BiH.

U vrijeme poplava do izražaja je došao koordinirani rad NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda kojim je osiguran pouzdan i stabilan rad elektroenergetskog sustava BiH. Također, razmjenom informacija i koordinacijom djelovanja NOS-a BiH i operatora sustava u susjednim zemljama izbjegnuta je mogućnost većih poremećaja elektroenergetskih sustava u regiji, i omogućene sve dodatne isporuke električne energije prema Srbiji.

Usljed ulaska vode u postrojenja iz pogona je isključeno sedam trafostanica 110/x kV: Prijedor 3, Čelinac, Šamac, Gračanica, Janja, Bijeljina i Doboj 2. Usljed velikih padavina i poplava došlo je do pojave, odnosno aktiviranja brojnih klizišta koja su uzrokovala obostrano isključenje i uzemljenje više dalekovoda: DV 400 kV Tuzla 4 – Banja Luka 6, DV 400 kV Tuzla 4 – Ugljevik i DV 220 kV Tuzla 4 – Kakanj, kao i devet dalekovoda na 110 kV naponskoj razini. Prema procjenama Elektroprijenosa BiH izravna šteta pričinjena objektima, postrojenjima i mreži u vlasništvu Kompanije iznosi oko 3,2 milijuna KM, u što nisu uračunata sredstva potrebna za sanaciju klizišta.

Usljed beznaponskog stanja u navedenim transformatorskim stanicama, kao i u trafostanicama u kojima su izvršena preventivna isključenja distributivnih odvoda, te zbog isključenja distributivnih odvoda po zahtjevu operatora distributivnih sustava, u različitim vremenskim intervalima bez opskrbe električnom energijom bilo je više od 150.000 kupaca.

Podaci o neisporučenoj električnoj energiji ENS (eng. *Energy Not Supplied*) usljed neplaniranih prekida opskrbe (ENS_{nopl}), kao i o neisporučenoj električnoj energiji usljed planiranih prekida (ENS_{pl}) u elektroenergetskom sustavu BiH u prethodnih pet godina, dani su u tablici 1. Očito je da je ukupna neisporučena energija u 2014. godini, i pored poremećaja koje su uzrokovale poplave i klizišta, manja nego u prethodnim godinama.

Tablica 1. Neisporučena električna energija usljed zastoja na prijenosnoj mreži

	2010		2011		2012		2013		2014	
	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min	MWh	min
ENS_{nopl}	1.340,79	22.865	906,80	14.593	2.499,08	110.506	494,74	17.484	420,75	35.458
ENS_{pl}	2.042,28	33.842	2.106,92	36.032	1.081,15	47.807	1.362,40	29.940	1.328,79	25.646
<i>Ukupno</i>	3.383,07	56.707	3.013,72	50.625	3.580,23	158.313	1.857,14	47.424	1.749,54	61.104

Tablica 2. Prosječno vrijeme prekida na prijenosnoj mreži po mjesecima (min)

Mjesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
AIT_{2011}	0,7698	0,6631	1,9833	10,9127	8,3742	10,6196	13,6533	4,2118	17,9519	15,3561	5,7561	6,4662
AIT_{2012}	1,7559	66,6730	0,9586	10,4317	11,5640	5,8708	5,6832	4,4618	13,2911	11,3357	12,6825	3,4717
AIT_{2013}	4,4568	9,4367	6,2339	10,8451	3,5897	9,4802	8,9578	3,8633	10,8216	9,1419	3,4251	3,8644
AIT_{2014}	4,0226	0,9460	7,6195	7,8256	1,4890	21,1840	4,1355	5,0214	14,1595	5,8988	7,6719	2,8193

Tablica 2 sadrži podatke o kontinuitetu napajanja, odnosno prosječnom trajanju prekida na visokonaponskoj prijenosnoj mreži AIT (eng. *Average Interrupted Time*).

Tijekom prethodne godine u prijenosnom sustavu dogodila su se 466 ispada, od čega 64 na 400 kV mreži, 174 na 220 kV, 210 na 110 kV mreži i 18 na visokonaponskim transformatorima. Najčešće, deset puta su se dešavali ispadi na transformatoru 400/220 kV, a evidentiran je jedan ispad na transformatoru 400/110 kV i sedam ispada na transformatoru 220/110 kV. Ipak, tijekom godine nije bilo ispada koji su mogli rezultirati značajnijim ugrožavanjem stabilnosti rada sustava.

Slično kao i prethodnih godina, i u 2014. godini naponske prilike u elektroenergetskom sustavu su često bile izvan propisanog opsega. Ono što zabrinjava nastavak je negativnog trenda – ionako previsoki naponi postali su još viši. Naponske (ne)prilike, odnosno odstupanja od dopuštenih vrijednosti su sve veća i dugotrajnija, te se više ne može govoriti o sezonskim varijacijama (proljeće i jesen) kako je to bilo prethodnih godina. Najveća odstupanja dešavala su se na 400 kV mreži, zatim na 220 kV, dok su naponi u 110 kV mreži ostali u dopuštenim granicama, u prvom redu zahvaljujući uspješnoj regulaciji transformatora 110/x kV. Glavni razlog nastanka i trajanja previsokih napona predstavlja slaba opterećenost 400 kV vodova, kao i nepovoljan utjecaj iz susjednih elektroenergetskih sustava, koji je osobito povećan u trafostanici Trebinje puštanjem u rad dalekovoda 400 kV Podgorica (Crna Gora) – Tirana – Elbasan (Albanija). Pojava previsokih napona može za posljedicu imati skraćenje radnog vijeka opreme i postrojenja, čime se povećavaju troškovi održavanja, a u nekim slučajevima i investicijski troškovi.

Tijekom 2014. godine su primjenjivane različite mjere za sniženje previsokih napona. Pored regulacije transformatora, davani su nalozi elektranama da rade u režimu podpobude, a u krajnjoj mjeri se pristupalo i isključivanju 400 kV i 220 kV dalekovoda, vodeći računa o kriteriju sigurnosti, odnosno zadovoljenju tzv. kriterija $n - 1$. U 2014. godini izdana su 103 naloga za isključenje dalekovoda, a najčešće su isključivani dalekovod 400 kV Tuzla – Banja Luka 6 i dalekovod 220 kV Prijedor – Mraclin (Hrvatska).

Stanje prijenosne mreže u prethodnoj godini neznatno je promijenjeno u odnosu na 2013. godinu.³ U srpnju 2014. godine prespojen je dalekovod 400 kV Tuzla 4 – Banja Luka 6 i napravljen priključak ulaz – izlaz za termoelektranu Stanari. Tijekom studenoga u pogon je puštena mobilna trafostanica 110/10(20) kV snage 10 MVA na lokaciji planirane trafostanice Sarajevo 12, uz uvažavanje suglasnosti koju je 2012. godine

³ Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine data je u prilogu C ovog izvješća.

Tablica 3. SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu

	2010	2011	2012	2013	2014
SAIFI Planirani zastoji	2,06	0,90	0,87	0,83	0,72
SAIFI Neplanirani zastoji	1,00	0,94	1,16	1,01	0,80
SAIFI <i>Ukupno</i>	3,06	1,84	2,03	1,84	1,52
SAIDI Planirani zastoji (min/kupcu)	213,07	142,69	146,62	124,36	143,84
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	94,17	52,00	142,24	55,69	277,15
SAIDI <i>Ukupno (min/kupcu)</i>	307,24	194,69	288,87	180,05	421,01

Tablica 4. SAIFI i SAIDI pokazatelji za prijenosnu mrežu uključujući i ispade srednjonaponskih odvoda uzrokovane zastojima u distributivnoj mreži

	2010	2011	2012	2013	2014
SAIFI Planirani zastoji	7,08	4,93	4,27	4,52	3,99
SAIFI Neplanirani zastoji	10,04	9,07	8,53	9,35	7,61
SAIFI <i>Ukupno</i>	17,12	14,00	12,80	13,87	11,60
SAIDI Planirani zastoji (min/kupcu)	533,78	516,17	393,93	404,33	671,60
SAIDI Neplanirani zastoji (min/kupcu)	742,87	459,32	729,96	474,87	678,42
SAIDI <i>Ukupno (min/kupcu)</i>	1.276,65	975,49	1.123,89	879,20	1.350,02

Elektroprijenos BiH dao Elektroprivredi BiH. Sam priključak mobilne trafostanice je realiziran kao stalni, presjecanjem postojećeg kablovskog voda 110 kV Sarajevo 7 – Sarajevo 13.

U 2014. godini CHE Čaplina nije radila u crpnom režimu.

Kvaliteta rada elektroenergetskog sustava prati se analizom podataka Elektroprijenosa BiH o tehničkim aspektima rada prijenosnog sustava, koji se pored pokazatelja kontinuiteta napajanja potrošača ENS i AIT iskazuju i pokazateljima SAIFI i SAIDI.

Pokazatelji tipa SAIFI i SAIDI se dobijaju praćenjem broja i trajanja zastoja u Elektroprijenosovim objektima, koji su za posljedicu imali prekid opskrbe kupaca izravno priključenih na prijenosnu mrežu i/ili beznaponsko stanje srednjonaponskih odvoda u trajanju duljem od tri minute.

U tablicama 3 i 4 predstavljeni su pokazatelji SAIFI i SAIDI za prethodnih pet godina. Tablica 3 uzima u obzir samo zastoje uzrokovane dešavanjima na mreži u nadležnosti Elektroprijenosa BiH, a tablica 4 i zastoje srednjonaponskih odvoda u Elektroprijenosovim transformatorskim stanicama uzrokovanih dešavanjima u distributivnoj mreži. Pokazatelji su znatno nepovoljniji u tablici 4, s obzirom na razgranatost i veličinu distributivne mreže koja je u praksi češće podložna različitim vrstama kvarova.

SAIFI (eng. System Average Interruption Frequency Index) označava prosječan broj prekida napajanja po kupcu tijekom godine

SAIDI (eng. System Average Interruption Duration Index) označava prosječno trajanje prekida napajanja u minutama po kupcu tijekom godine

3.6 Postupci određivanja tarifa

Tarife za usluge prijenosa električne energije

Elektroprijenos Bosne i Hercegovine je u travnju 2014. godine podnio zahtjev za izmjenu tarifa za prienos električne energije kojim su predloženi zahtjevi za prihode i rashode, kao i troškovi koje Kompanija namjerava zaračunavati po tarifama za svoje usluge. Elektroprijenos BiH je planirao potreban prihod za 2014. godinu u iznosu od 117.702.285 KM što u odnosu na planiranu električnu energiju na mreži prijenosa (11.891.802.395 kWh) daje prosječnu tarifu za usluge prijenosa u iznosu od 0,989 feninga/kWh.

DERK je tarifni zahtjev rješavao u skladu sa kriterijima navedenim u *Zakonu o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH* i *Metodologiji za izradbu tarifa za usluge prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge*.

Formalna javna rasprava na kojoj su se utvrđivale činjenice u tarifnom postupku održana je 12. svibnja 2014. godine. DERK je primjenio osnovna načela koja propisuju da će tarife biti pravedne i razumne, jednakopravne, utemeljene na objektivnim kriterijima, zasnovane na opravdanim troškovima i određene na transparentan način, te je 30. srpnja 2014. godine donio Odluku o odobrenom prihodu za 2014. godinu i visini tarife za usluge prijenosa električne energije.

Prema donesenoj odluci koja se primjenjuje od 1. kolovoza 2014. godine, za preuzimanje električne energije sa mreže prijenosa plaća se dio prijenosne mrežarine koji se odnosi na energiju u iznosu od 0,578 feninga/kWh i dio koji se odnosi na snagu u iznosu od 1,519 KM/kW.

Tarife za kupce električne energije u Brčko Distriktu BiH

Nakon izmjene dokumenata neophodnih za potpuno otvaranje tržišta električne energije i u Brčko Distriktu BiH, DERK je koncem 2014. godine okončao tarifni postupak koji je vođen po zahtjevu JP Komunalno Brčko.

Odlukom o tarifama za usluge distribucije električne energije u potpunosti su uvaženi stvarni troškovi za svaku od kategorija kupaca, sve u funkciji potpunog otvaranja tržišta električne energije. *Odlukom o tarifama za opskrbu električnom energijom* definirane su ukupne cijene električne energije koje uključuju uslugu distribucije, opskrbe i troškove nabave energije. Ove tarife primjenjuju se samo za kućanstva i male kupce (komercijalni kupci, odnosno ostala potrošnja na 0,4 kV) koji ne iskoriste svoje pravo izbora opskrbljivača na tržištu.

Pri donošenju odluka DERK je uvažio Program Vlade Brčko Distrikta BiH, kojim se sa 700.000 KM ugroženim kategorijama kupaca subvencionira dio troškova za utrošenu električnu energiju, a u koji je uključeno preko 30 % kućanstava.

Prosječne krajnje cijene za opskrbu kupaca u Brčko Distriktu BiH su za komercijalne kupce smanjene za 1,5 %, a cijena za kućanstva povećana je za 10 %. Do ovakve korekcije došlo je zbog obveze regulatora da i u djelatnosti opskrbe postupno alocira pripadajuće troškove na svaku od kategorija kupaca. U ovom koraku, naslijeđene unakrsne subvencije između komercijalnih kupaca i kućanstava sa postojećih 37 % smanjuju se na 22,7 %.

Do korekcije cijena došlo je i zbog povećanja troškova nabave električne energije od Elektroprivrede RS za 12,9 % u odnosu na trošak nabave iz 2011. godine, kada je DERK odredio tarife koje su se primjenjivale do konca 2014. godine.

Postupak određivanja tarifa za rad neovisnog operatora sustava i pomoćne usluge

U skladu sa zakonom propisanom obvezom da svake godine podnosi na uvid zahtjeve za prihode i rashode za iduću godinu, kao i troškove koje namjerava zaračunati po svojim tarifama za rad sustava, Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini je i u studenom 2014. godine podnio takav zahtjev u sklopu kojeg je predočio i obrazložio planirane prihode, rashode i troškove za 2015. godinu.

Stagnacija i blago smanjenje u potrošnji električne energije u prethodne dvije godine, odnosno preuzimanju iste sa prienosne mreže, uzrokovala je slabije ostvarenje financijskog plana NOS-a BiH u 2014. godini, a samim tim i korekciju potrebnog prihoda za 2015. godinu kroz blago povećanje tarife. Radi očuvanja likvidnosti NOS-a BiH, ovom reguliranom subjektu je odobren i dio sredstava za obrazovanje neophodnih financijskih rezervi.

U istom tarifnom postupku, produljeno je važenje dosadašnje *Odluke o određivanju tarifa za pomoćne usluge*.

3.7 Tržište električne energije

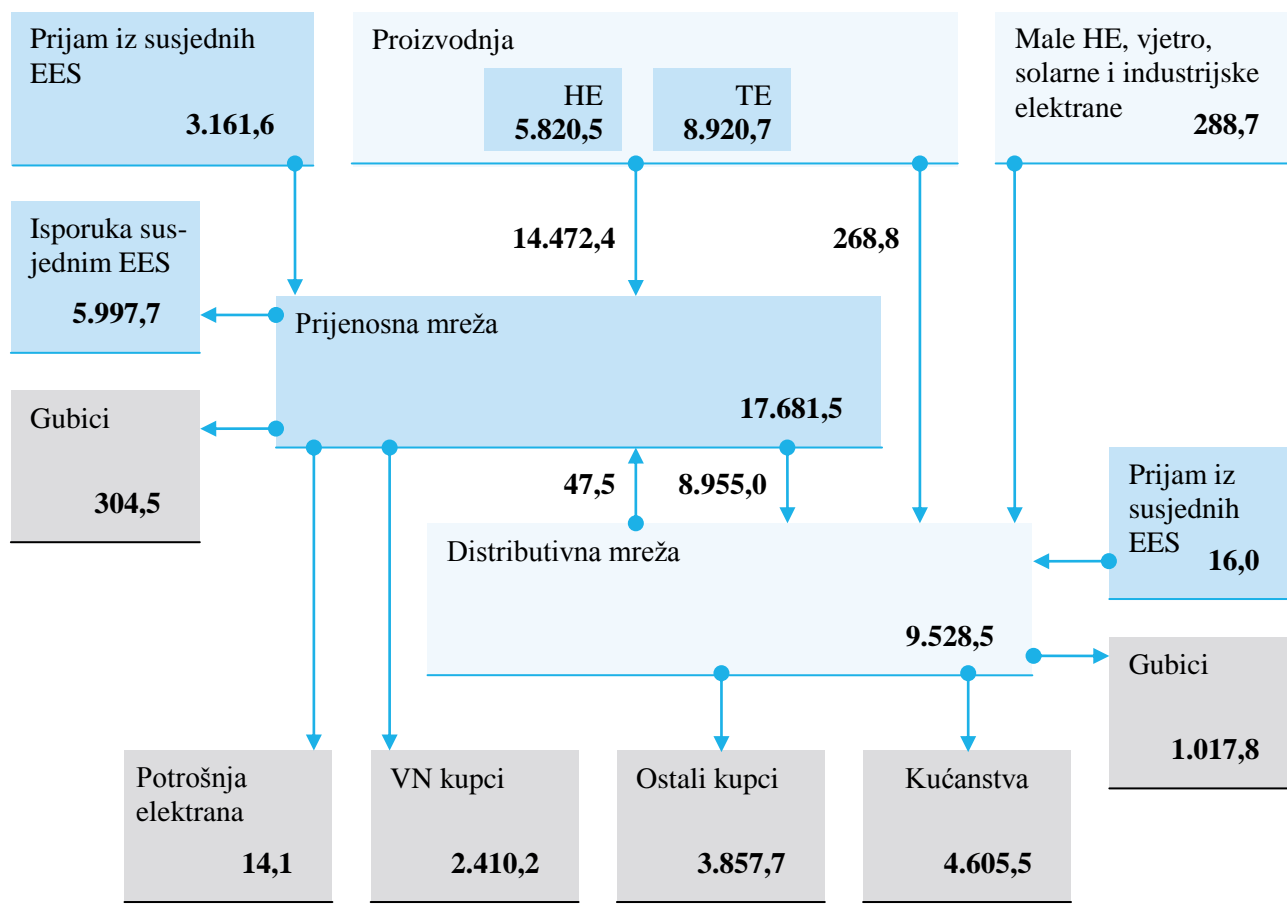
Energetski pokazatelji

Ukupna proizvodnja električne energije u 2014. godini iznosila je 15.030 GWh i manja je 7,8 % u odnosu na prethodnu godinu, koju su odlikovali iznimno povoljni hidrološki uvjeti.

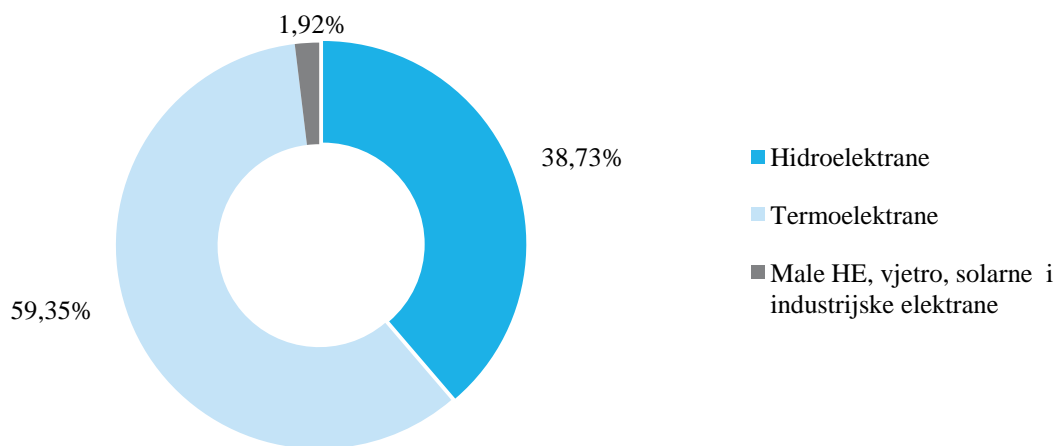
U hidroelektranama je proizvedeno 5.821 GWh, odnosno 18,3 % manje nego u 2013. godini. Ipak, i protekla se 2014. godina može okarakterizirati kao hidrološki povoljna u kojoj je ostvarena proizvodnja u hidroelektranama bila nešto viša od planirane. Proizvodnja u termoelektranama iznosila je 8.921 GWh i za 0,2 % je manja u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja iz obnovljivih izvora (male hidroelektrane, solarne i vjetroelektrane) iznosila je 264,1 GWh, a industrijskih elektrana 24,6 GWh.

Proizvodnja iz obnovljivih izvora bilježi rast u odnosu na 2013. godinu od 12,7 %, uz posebno izraženu ekspanziju proizvodnje iz solarnih, odnosno fotonaponskih elektrana, čime je udjel proizvodnje iz malih hidroelektrana, solarnih i vjetroelektrana u ukupnoj proizvodnji sa 1,5 % povećan na 1,9 %.

Slika 1. Ostvarene bilančne veličine u 2014. godini (GWh)

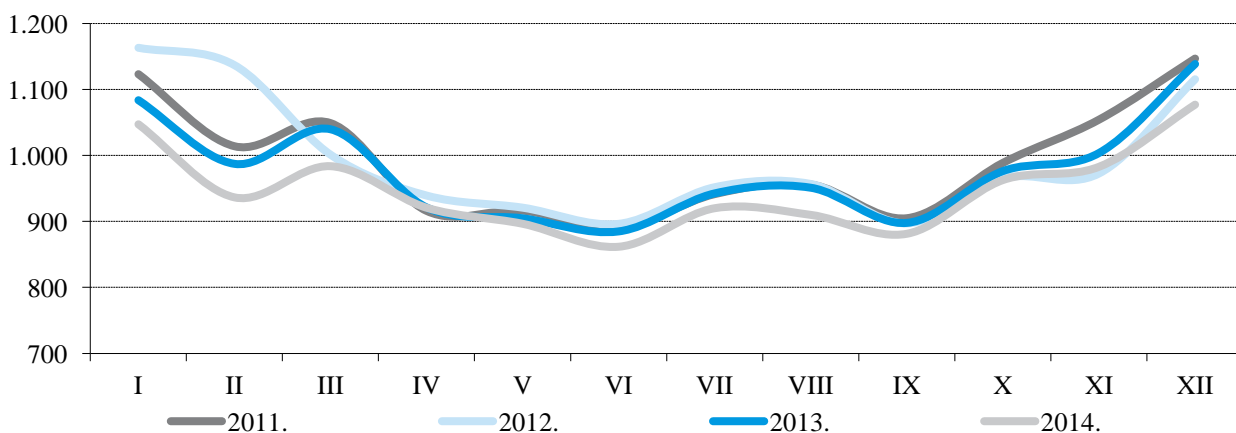
Slika 2. Struktura proizvodnje električne energije u BiH u 2014. godini

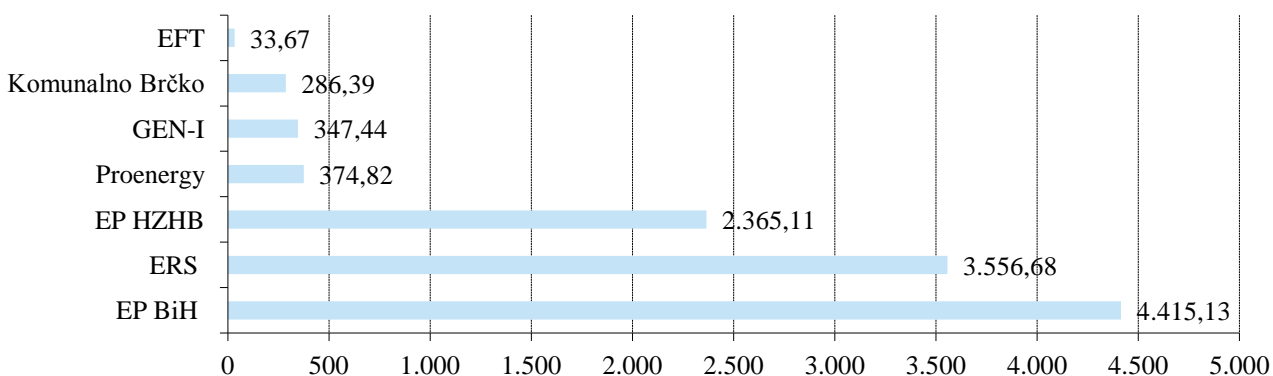
Ostvaren je bilančni suficit od 2.820 GWh kao razlika ukupne proizvodnje i ukupne potrošnje u BiH. Bilančne elektroenergetske veličine ostvarene u 2014. godini pregledno su prikazane na slici 1, a postotno sudjelovanje, odnosno struktura proizvodnje na slici 2.

Ukupna potrošnja električne energije manja je za 349 GWh ili 2,8 %, pri čemu je potrošnja kupaca priključenih na mrežu

Slika 3. Energija preuzeta u BiH sa prijenosne mreže – mjesečni podaci (GWh)

Slika 4. Energija preuzeta sa prijenosne mreže u 2014. godini, po opskrbljivačima (GWh)

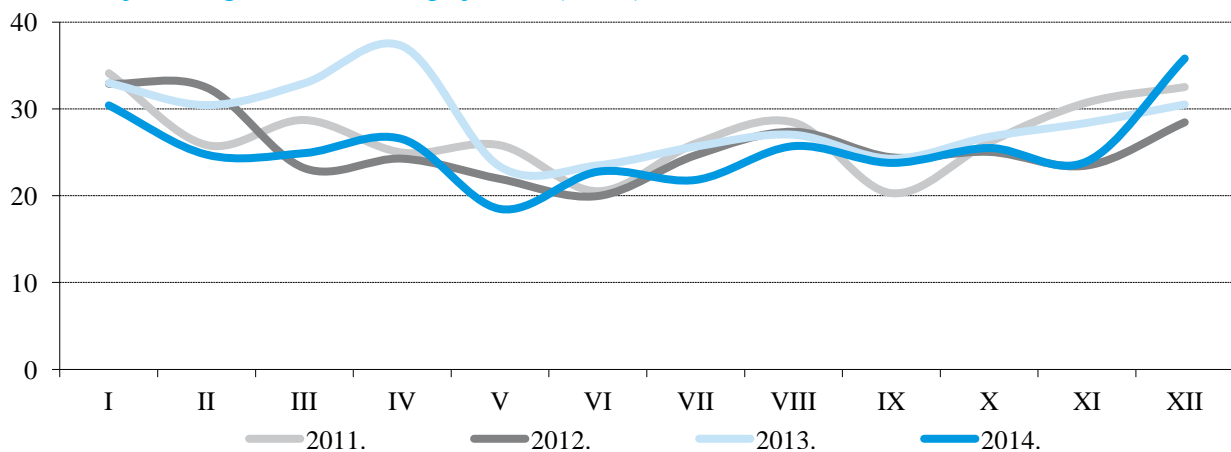
prijenosa zabilježila pad od 8,1 %, dok je distributivna potrošnja manja 0,9 % u odnosu na prethodnu godinu. Dakle, nastavljen je trend pada potrošnje električne energije koji je započeo u 2013. godini, kao posljedica smanjene potrošnje industrijskih kupaca. Najveći kupac električne energije u BiH – Aluminij Mostar potrošio je 236 GWh manje nego u 2013. godini.

Preuzimanje električne energije sa prijenosne mreže iznosilo je 11.379 GWh što predstavlja smanjenje od 3,0 % u odnosu na 2013. godinu. Podaci o energiji preuzetoj sa prijenosne mreže prikazani su na slici 3, po mjesecima, te na slici 4, po opskrbljivačima.

Maksimalno opterećenje elektroenergetskog sustava u 2014. godini zabilježeno je 31. prosinca u 18,00 sati i iznosilo je 2.207 MW. Time je premašen raniji historijski maksimum od 2.173 MW zabilježen u istom danu i satu 2010. godine.

Prijenosni gubici su iznosili 304 GWh, i manji su za 11,3 % u odnosu na prethodnu godinu, što je posljedica smanjenog opsega energije na prijenosnoj mreži uzrokovanog, između ostalog, smanjenjem proizvodnje i potrošnje u odnosu na prethodnu godinu. Podaci o mjesečnim gubicima na mreži prijenosa prikazani su na slici 5. Distributivni gubici nastavljaju trend smanjenja i iznosili su 1.018 GWh ili 10,74 % u odnosu na bruto distributivnu potrošnju, što je najniža razina u historiji elektroenergetskog sektora BiH.

Slika 5. Mjesečni gubici na mreži prijenosa (GWh)

Tržište električne energije u regiji

Tržište električne energije u 2014. godini odlikuje umjereni pad cijena. Nastavak povoljnih hidroloških prilika u regiji, pa i na cijelom kontinentu, rezultirao je daljim padom cijena na veleprodajnom tržištu. Tijekom godine cijene su se uglavnom kretale u rasponu od 40 do 45 €/MWh, uz iznimku razdoblja sredinom godine kada su padale i ispod 40 €/MWh, te listopada i studenoga kada su bile iznad 45 €/MWh. Razlozi za relativno

nisku cijenu energije se i dalje pretežno mogu tražiti u gospodarskoj krizi, koja traje od 2008. godine i sporom oporavku, što rezultira stagnacijom i smanjenjem potrošnje u zemljama regije, zatim u velikoj ponudi električne energije iz zemalja koje imaju značajan udjel proizvodnje iz nuklearnih i termoelektrana (Ukrajina, Bugarska), te rastućem udjelu električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora, u prvom redu u vjetroelektranama (Rumunjska).

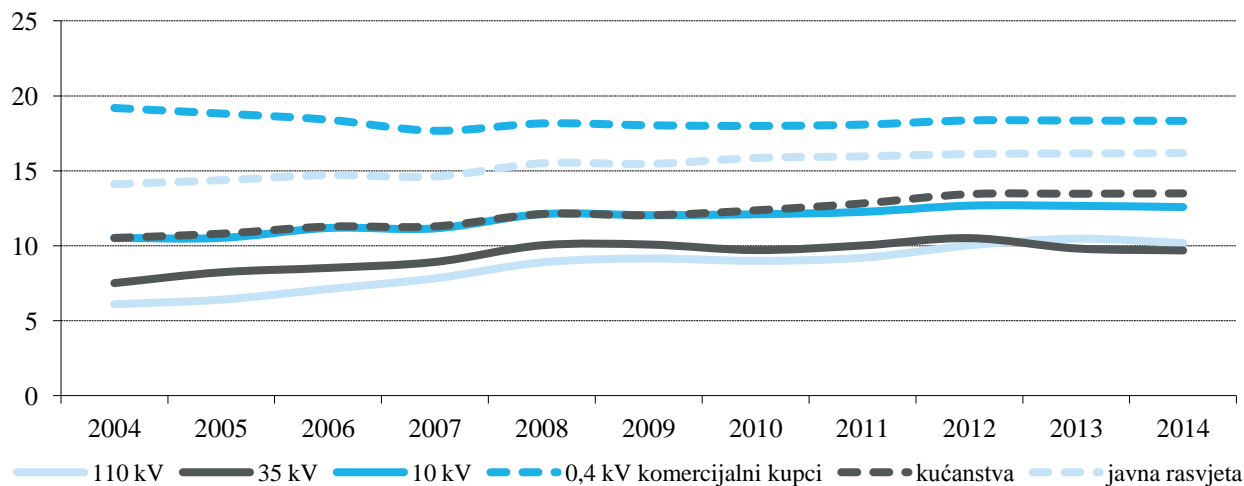
Tržište električne energije u BiH

Ukupna potrošnja električne energije u Bosni i Hercegovini u 2014. godini iznosila je 12.210 GWh, odnosno 2,8 % manje nego u prethodnoj godini, čime je nastavljen opadajući trend iz 2013. godine u kojoj je potrošnja na godišnjoj razini smanjena 0,5 %. Kupci priključeni na prijenosnu mrežu preuzeli su 2.410 GWh ili 8,1 % manje. Na distributivnoj mreži preuzeto je 9.481 GWh, što je 0,9 % manje nego prethodne godine, od čega se 8.463 GWh odnosi na preuzimanje krajnjih kupaca, a 1.018 GWh na gubitke distribucije. Ukupna prodaja kupcima u BiH smanjena je 1,9 % i iznosila je 10.873 GWh.

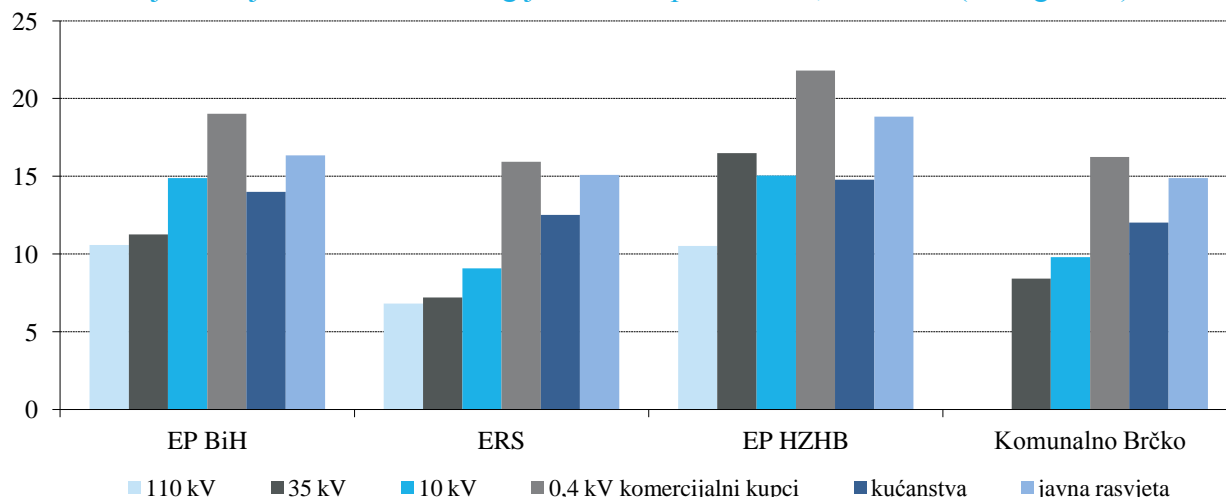
Prosječna prodajna cijena za tarifne kupce i kupce koje opskrbljuju javni opskrbljivači iznosila je 13,47 feninga/kWh i smanjena je 0,3 %. Ukupna vrijednost prodaje ovim kupcima iznosila je 1,362 milijardi KM, što je za 14,7 milijuna KM, odnosno 1,1 % manje nego u 2013. godini.

Mada su u 2014. godini tarifni stavci za kućanstva ostali nepromijenjeni, prosječna prodajna cijena za ovu kategoriju kupaca porasla je 0,2 % i iznosi 13,50 feninga/kWh, što je posljedica promjena u načinu potrošnje. Kretanje prosječnih cijena električne energije za krajnje kupce u Bosni i Hercegovini prikazano je na slici 6, a na slici 7 date su prosječne cijene električne energije u elektroprivredama po kategorijama kupaca u 2014. godini.

Slika 6. Prosječne cijene električne energije po kategorijama kupaca, bez PDV (fening/kWh)

Slika 7. Prosječne cijene električne energije u elektroprivredama, bez PDV (fening/kWh)

Ukupni poslovni rezultati kompanija u sektoru skromniji su nego u prethodnoj godini, s obzirom na smanjenje proizvodnje u hidroelektranama koja je sa troškovnog aspekta najpovoljnija. Ovakvo se stanje osobito odrazilo na poslovanje Elektroprivrede HZHB koja je zabilježila rekordnu dobit u 2013. godini, dok je Elektroprivreda RS bila sučeljena sa padom prodaje na regionalnom tržištu zbog smanjene proizvodnje u termoelektranama. U krajnjem, ukupna prodaja električne energije domaćim kupcima i kupcima u regiji iznosila je oko 1,7 milijardi KM, što je za 100 milijuna KM manje nego u prethodnoj godini. Ipak se procjenjuje da je dobit elektroenergetskih subjekata u BiH oko 35 milijuna KM.

Na maloprodajnom tržištu su nastavljeni procesi deregulacije. Promjene su se ogledale u odlukama nadležnih regulatornih komisija prema kojima se više ne donose tarifni stavci za kupce u onim kategorijama potrošnje koje prema prihvaćenoj i važećoj legislativi o otvaranju tržišta, više ne mogu biti regulirane. Protekom 2014. godine prestala je regulacija tarifa za opskrbu za sve kupce, osim za kućanstva i male kupce (komercijalni kupci, odnosno ostala potrošnja na 0,4 kV), a praksa regulacije tarifa za usluge distribucije je zadržana. Od 1. siječnja 2015. godine svi kupci električne energije u BiH imaju mogućnost birati svog opskrbljivača na tržištu. Kupci koji ne izaberu opskrbljivača na tržištu mogu se opskrbiti kod javnih opskrbljivača po cijenama za javnu opskrbu, a kućanstva i mali kupci u okviru univerzalne usluge.

Broj kupaca električne energije u BiH kontinuirano se povećava i koncem 2014. godine premašio je 1,5 milijuna. Njihov se broj tijekom godine povećao za 15.146, od čega na kućanstva otpada 14.739 (tablica 5). Maloprodajno tržište električnom energijom u BiH i dalje odlikuje dominacija elektroprivreda koje tradicionalno opskrbljuju 1.505.015 kupaca svaka na svom (*de facto* ali ne i *de iure*) ekskluzivnom geografskom području.

Tablica 5. Broj kupaca električne energije u BiH

	110 kV	35 kV	10 kV	Ostala potrošnja	Kućanstva	Javna rasvjeta	Ukupno
Elektroprivreda BiH	5	63	790	60.467	668.503	3.777	733.605
Elektroprivreda RS	8	33	892	34.837	508.473	1.088	545.331
Elektroprivreda HZHB	3	1	170	14.432	174.391	1.862	190.859
Komunalno Brčko		1	24	3.769	31.007	419	35.220
<i>Ukupno</i>	16	98	1.876	113.505	1.382.374	7.146	1.505.015

Aluminij Mostar se u 2014. godini opskrbljivao na tržištu, kao i u prethodnom razdoblju, i za vlastite je potrebe od tržišnih opskrbljivača (GEN-I i Proenergy) nabavio 722,26 GWh, što predstavlja 45,4 % njegove potrošnje. Od studenoga 2014. godine kupac B.S.I. Jajce dominantan dio svojih energijskih potreba kupuje na tržištu (EFT) i na taj je način za dva mjeseca nabavio 33,67 GWh. Zbrajajući ove nabave u 2014. godini, na tržištu je nabavljeno 7 % ukupno preuzete energije od krajnjih kupaca u Bosni i Hercegovini.

Prekogranična trgovina

Dobra povezanost sustava Bosne i Hercegovine sa susjednim elektroenergetskim sustavima omogućava plasman električne energije u zemlje regije koje imaju izražen deficit.

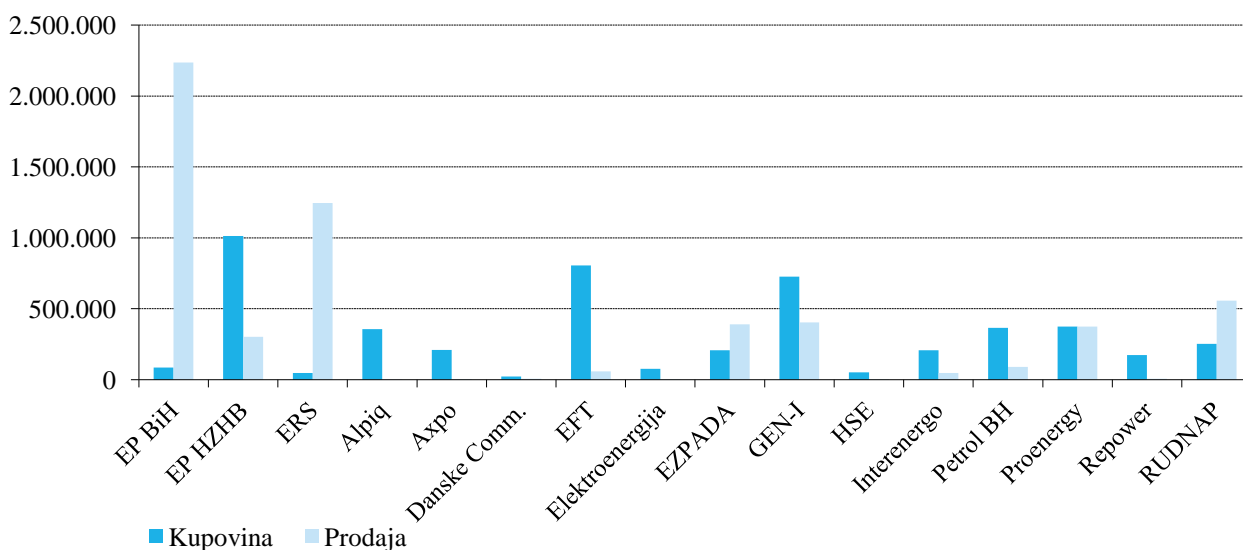
U 2014. godini izvezeno je 3.716 GWh, što je 28 %, odnosno 1.446 GWh manje nego u prethodnoj godini, i u najvećoj mjeri je izravna posljedica smanjene proizvodnje električne energije. 16 subjekata izvezilo je električnu energiju, a po opsegu na prvom mjestu je kompanija EFT sa 761 GWh, a zatim slijede Elektroprivreda RS sa 477 GWh, GEN-I sa 459 GWh i Elektroprivreda BiH sa 406 GWh.

Najveći opseg prekogranične razmjene tradicionalno se obavlja sa Hrvatskom, a zatim sa Crnom Gorom, a najmanji sa Srbijom (tablica 6). I dalje Hrvatska i Crna Gora imaju znatne bilančne deficite i vodeći su uvoznici i u regionalnim razmjerima. Uvoz električne energije iznosio je 953 GWh. Među 17 subjekata koji su uvozili energiju u BiH najveću realizaciju imali su Rudnap (323 GWh) i Ezpada (303 GWh).

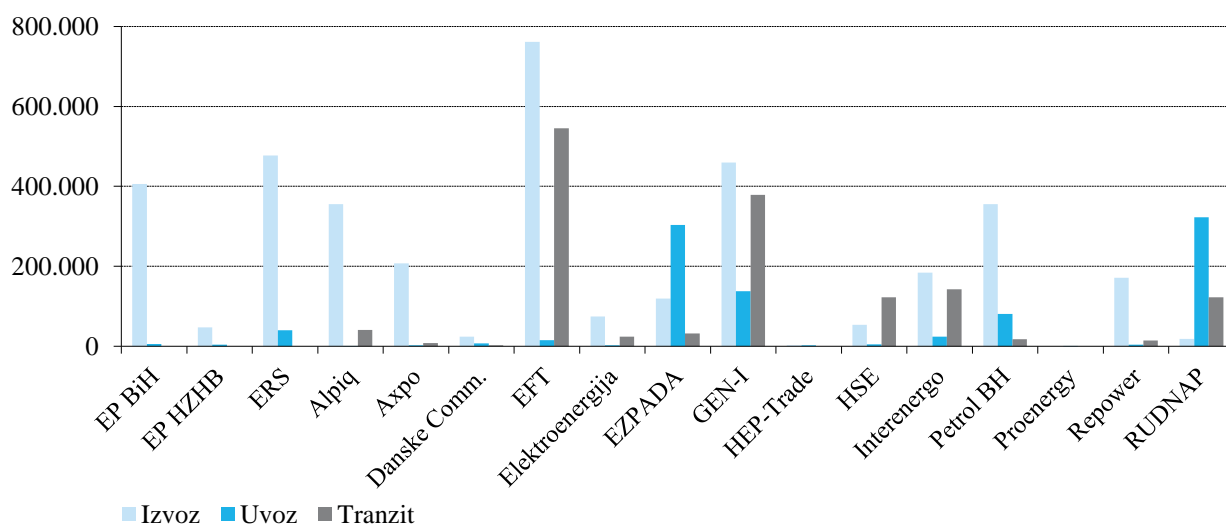
Tablica 6. Prekogranična trgovina po granicama, uključujući registrirani tranzit (GWh)

Zemlja	Izvoz	Uvoz
Hrvatska	1.616,4	1.340,8
Srbija	1.476,9	834,9
Crna Gora	2.125,9	228,8
<i>Ukupno</i>	5.219,2	2.404,5

Slika 8. Pregled trgovanja u BiH po subjektima u 2014. godini (MWh)

Slika 9. Pregled prekograničnih transakcija po subjektima u 2014. godini (MWh)

Tijekom 2014. godine registriran je tranzit električne energije preko prienosne mreže BiH u iznosu od 1.448 GWh, što je povećanje od 26 % u odnosu na 2013. godinu. Tranzitni tijekovi su značajni jer se na osnovi njihove veličine određuje prihod svake od zemalja koje sudjeluju u *Mehanizmu naplate između operatora prienosnog sustava* (ITC mehanizam), što je detaljnije opisivano u ranijim godišnjim izvješćima o radu DERK-a. Ukupan prihod koji je BiH ostvarila u prvih osam mjeseci 2014. godine iznosi 1.173.359,67 KM, dok je za cijelu 2013. godinu prihod iznosio 1.990.094,77 KM. Evidentno je da u zadnje dvije godine smanjeni tranzitni i povećani izvozni tijekovi imaju negativan utjecaj na iznos prihoda od primjene ITC mehanizma.

Od 2010. do konca 2014. godine NOS BiH je primjenjivao *Pravilnik o dodjeli prava na korištenje prekograničnih*

Korisnik svih prihoda po osnovi aukcija za dodjelu prava na korištenje prekograničnih prijenosnih kapaciteta, kao i prihoda koji se ostvaruju primjenom ITC mehanizma je Elektroprijenos BiH.

Tablica 7. Prihod od dodijeljenih godišnjih kapaciteta

Godina	Prihod (KM)
2011	4.789.300
2012	4.970.880
2013	2.036.125
2014	2.905.655
2015	1.091.719
Ukupno	15.793.679

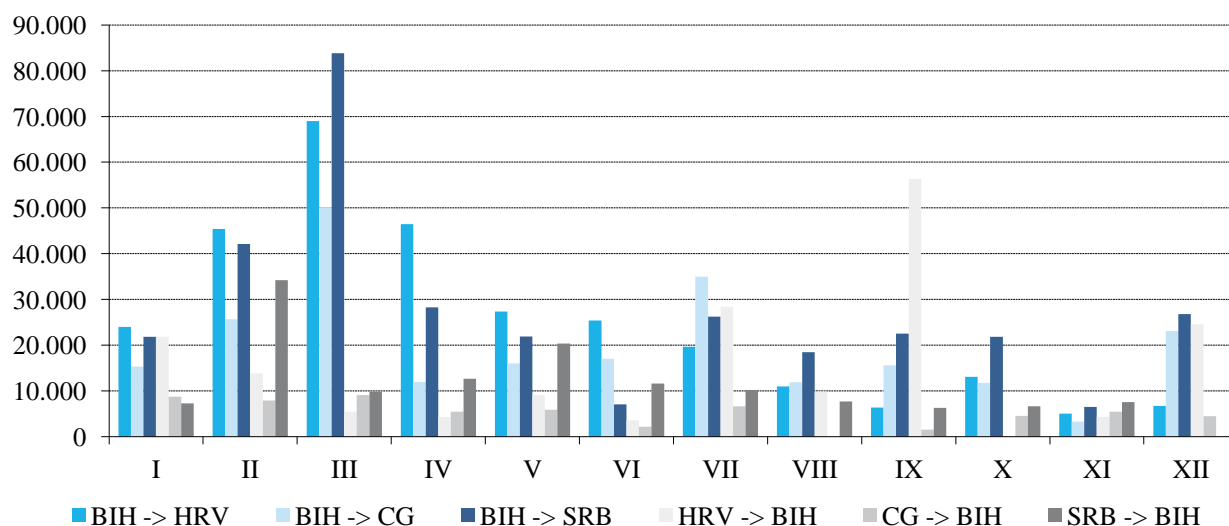
prijenosnih kapaciteta, organizirajući eksplicitne aukcije na dnevnoj, mjesečnoj i godišnjoj razini.

27. studenoga 2014. godine operativno je počeo djelovati Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO) kada su organizirane godišnje aukcije na granicama BiH – Crna Gora i BiH – Hrvatska. Na granici BiH – Srbija organizirane su zajedničke aukcije dva operatora (vidjeti dijelove 3.2 i 4.1). Ukupan prihod BiH po osnovi godišnjih aukcija prekograničnih prijenosnih kapaciteta za iduću godinu iznosi 1.091.719 KM. Najviša cijena postignuta je na granici sa Srbijom u smjeru iz BiH prema Srbiji u iznosu od 2.912,6 KM/MW. Prihodi ostvareni na dosadašnjim aukcijama za dodjelu prijenosnih prekograničnih kapaciteta na godišnjoj razini dani su u tablici 7.

Ukupan prihod po osnovi mjesečnih aukcija u 2014. godini iznosio je 1.240.178 KM (slika 10). Najviša cijena na mjesečnoj aukciji za dodjelu prekograničnih kapaciteta u iznosu od 563,3 KM/MW postignuta je na granici sa Hrvatskom u smjeru BiH, na aukciji za rujan 2014. godine.

I tijekom 2014. godine održavane su aukcije prekograničnih kapaciteta na dnevnoj razini te je po ovoj osnovi ostvaren prihod od 28.825 KM.

Slika 10. Prihod po osnovi mjesečnih aukcija, po granicama i smjerovima (KM)

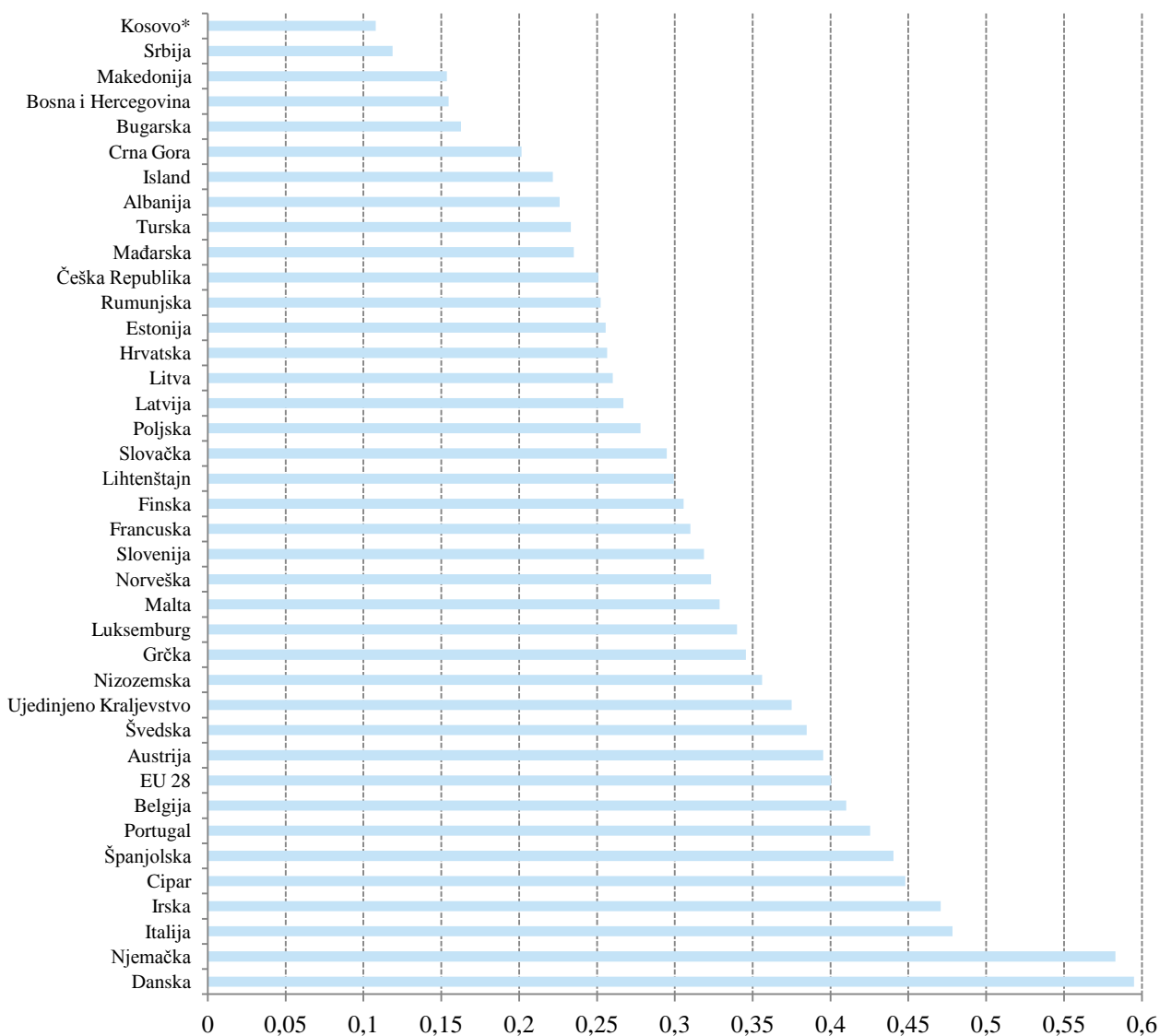
3.8 Energetska statistika

Zadovoljavajući potrebe regulatornih tijela, ali i brojnih drugih institucija, te gospodarskih subjekata za kvalitetnim i pouzdanim statističkim podacima u području energije, Državna regulatorna komisija za električnu energiju i Agencija za statistiku BiH potpisale su 19. travnja 2011. godine Memorandum na temelju kojeg surađuju u prikupljanju statističkih podataka od značaja ne samo za osnovne funkcije obje institucije već i za cijeli elektro-energetski sektor BiH.

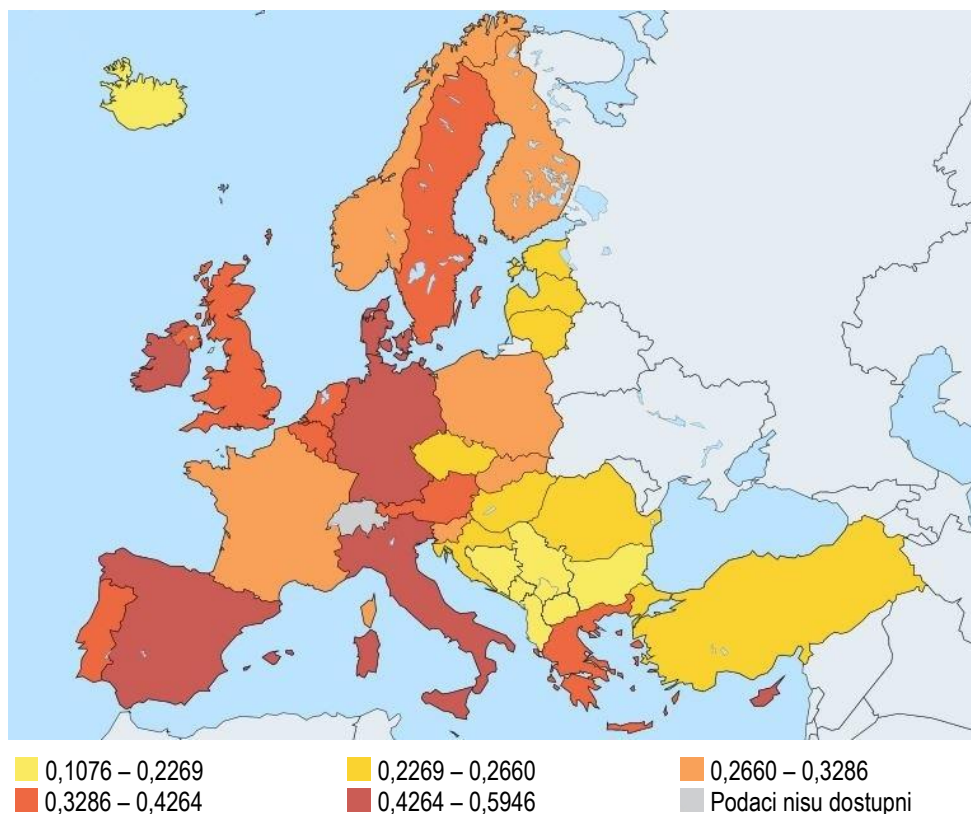
Suradnja dvije institucije doprinosi razvoju statistike energije i harmonizaciji sustava službene statistike BiH i statistike zemalja Europske unije u svim oblastima, a posebno u oblasti energije.

Slika 11. Cijene električne energije u KM/kWh za kućanstva (godišnja potrošnja od 2.500 do 5.000 kWh) u 2014. godini, po metodologiji Eurostata

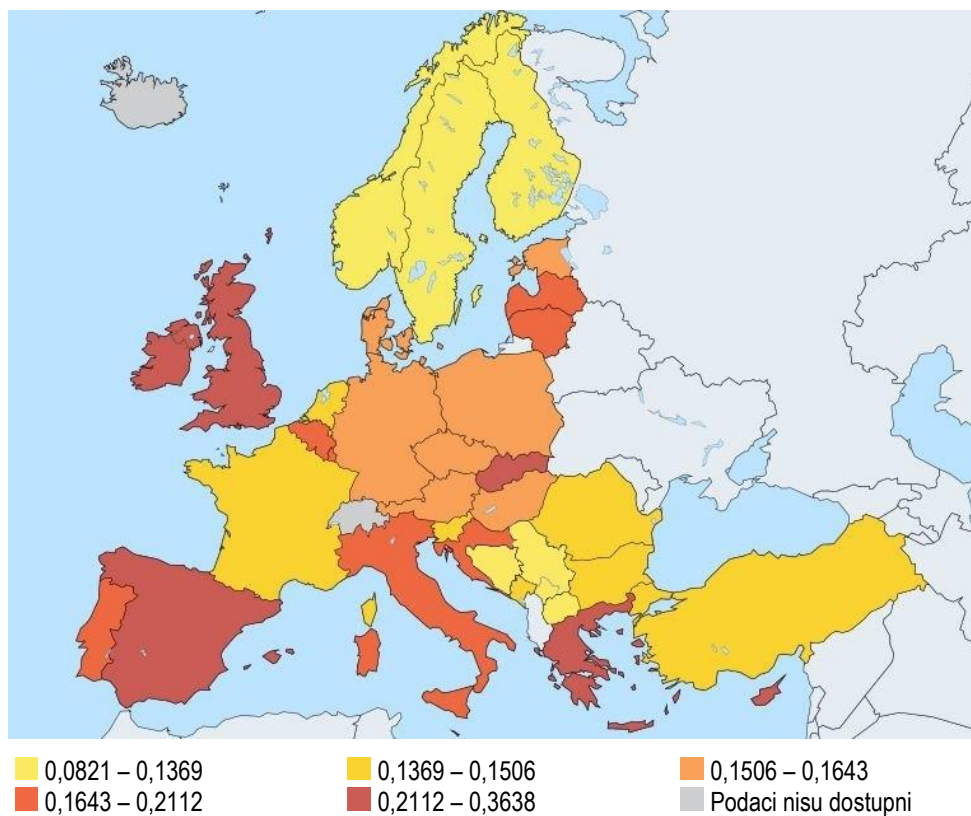

Napomena: navedeni iznosi uključuju PDV

Slika 12. Geografski prikaz cijena električne energije za kućanstva (u KM/kWh) u 2014. godini, po metodologiji Eurostata

Slika 13. Geografski prikaz cijena električne energije za industriju (u KM/kWh) u 2014. godini, po metodologiji Eurostata

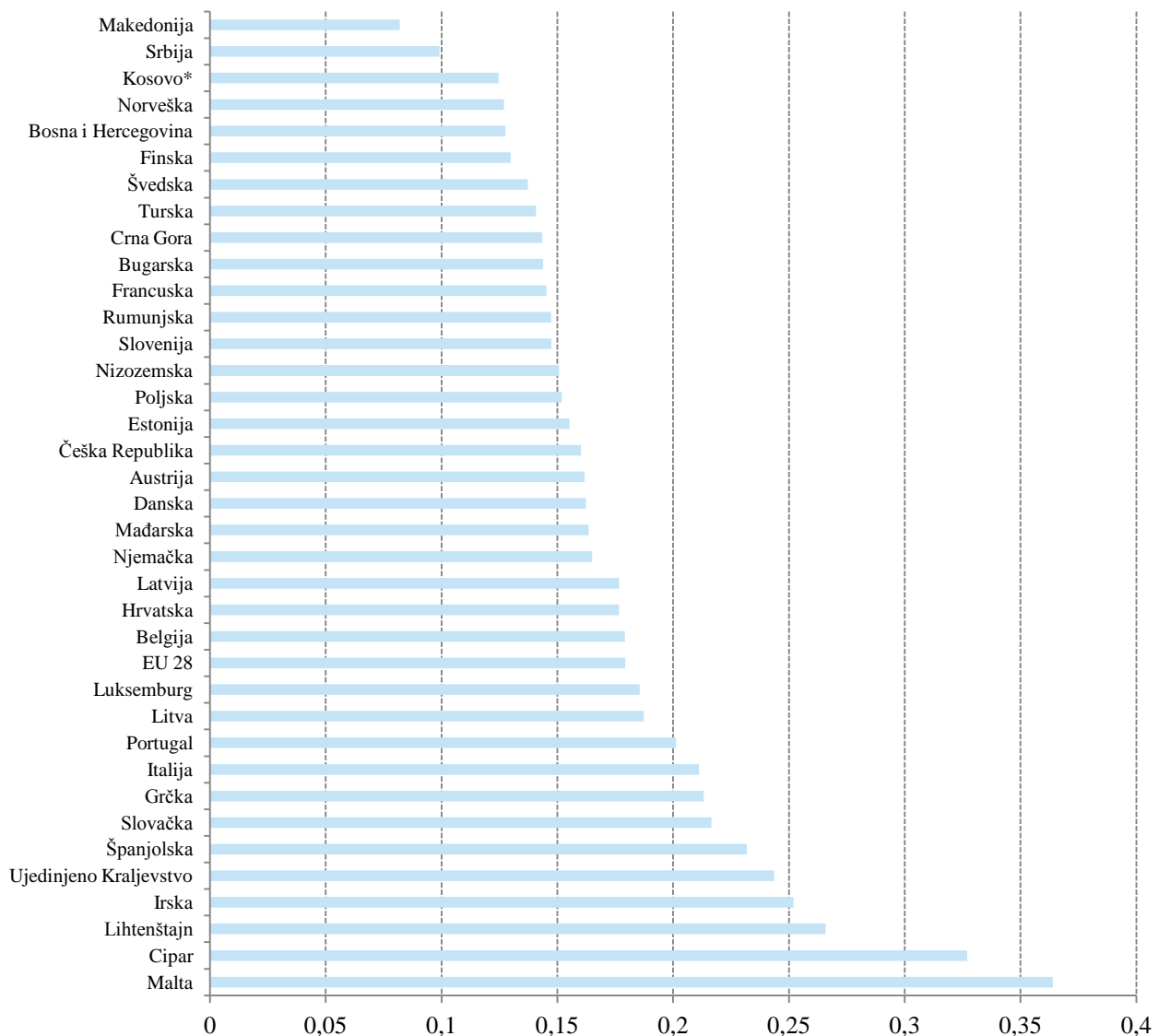
Suradnja Državne regulatorne komisije za električnu energiju i Agencije za statistiku BiH je osobito dobila na značaju nakon proširenja *acquis*-a Energetske zajednice u oblasti energetske statistike, koji odlukama Ministarskog vijeća od listopada 2012. godine uključuje i Uredbu (EZ) br. 1099/2008 o energetske statistici i Direktivu 2008/92/EZ o poboljšanju transparentnosti cijena gasa i električne energije.

Rezultati suradnje dvije institucije su prepoznatljivi i u izvješćima Eurostata koji od 2011. godine uključuju podatke o cijenama električne energije i gasa u Bosni i Hercegovini (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/energy/data>), što omogućuje njihovu usporedbu sa zemljama Europske unije i nekim zemljama koje su u procesu pristupanja EU (slike 11, 12, 13 i 14).

Eurostat je statistička institucija Europske unije smještena u Luksemburgu. Njen zadatak je osigurati statistike Europskoj uniji na europskom razini koje omogućuju poređenja između zemalja i regija.

Slika 14. Cijene električne energije u KM/kWh za industriju (godišnja potrošnja od 500 do 2.000 MWh) u 2014. godini, po metodologiji Eurostata

Napomena: navedeni iznosi ne uključuju PDV

3.9 Ostale aktivnosti

Pored naprijed navedenih aktivnosti, DERK je i tijekom 2014. godine razmjenjivao podatke sa većim brojem državnih institucija, među kojima se izdvajaju Vijeće ministara BiH, Direkcija za ekonomsko planiranje Vijeća ministara BiH, Konkurencijsko vijeće BiH i Agencija za statistiku BiH, te pripremao različite informacije za njihove potrebe. Poseban doprinos DERK je dao radu Privremenog odbora za stabilizaciju i pridruživanje Bosne i Hercegovine Europskoj uniji i Privremenog pododбора za transport, okoliš, energiju i regionalni razvoj. DERK, u skladu sa svojim zakonskim ovlastima da kao regulatorno tijelo djeluje i na području Brčko Distrikta BiH, surađuje u svom radu i sa Vladom Brčko Distrikta BiH.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju, Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine (FERK) i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske (RERS) surađuju i usklađuju svoje djelovanje od svog osnutka.

Slijedeći stavove i preporuke sa međunarodnih skupova više asocijacija koje okupljaju predstavnike regulatornih tijela u energetsom sektoru i području zaštite tržišne konkurencije, DERK je u svibnju 2014. godine potpisao Memorandum o suradnji sa Konkurencijskim vijećem BiH. Memorandum je potpisan u cilju bolje koordinacije djelovanja i korištenja komplementarnih znanja i aktivnosti dvije institucije, radi unaprjeđenja i razvoja tržišta električne energije, poticanja liberalizacije i slobodne konkurencije u cilju pravne sigurnosti i stvaranja jednakih uvjeta sudionicima na tržištu, što je u interesu kupaca električne energije.

Razvoj zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u BiH u skladu sa pravnom stečevinom EU

Radi usklađivanja domaćeg zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u sektoru električne energije, s fokusom na sadržaj Trećeg energetskeg paketa (vidjeti tablicu 8), od konca 2012. do siječnja 2014. godine, kroz program tehničke pomoći Europske komisije realiziran je projekt *Izradba zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u BiH u skladu sa pravnom stečevinom EU*.

Krajnji rezultat projekta je usuglašeni skup nacрта novih zakona, a u nekim slučajevima nacрта izmjena i dopuna postojećih zakona, za razine države, entiteta i Distrikta. Transpozicija primjenjivog zakonodavstva EU je organizirana na način koji osigurava punu usuglašenost između zakonodavstava svih administrativnih razina u BiH (uzimajući u obzir njihove zasebne nadležnosti i regulatorne ovlasti) i pravne stečevine EU u sektoru električne energije.

U najkraćem, Treći energetska paket EU, kroz skup direktiva i uredbi, traži:

- Uspostavu jednog regulatornog tijela na nacionalnoj, odnosno državnoj razini za električnu energiju i prirodni gas, koje treba imati sve ovlasti potrebne za funkcioniranje jedinstvenog tržišta, uz mogućnost organiziranja regionalnih regulatora sa ograničenim ovlastima,
- Povećane ovlasti i neovisnost regulatora, posebno u nadzoru tržišta i sankcioniranju netržišnog djelovanja,
- Razdvajanje, odnosno uspostavu operatora prijenosnih sustava (moguć je model vlasničkog razdvajanja, model neovisnog operatora sustava ili model neovisnog operatora prijenosa), uz kompleksan postupak certificiranja operatora,
- Efektivno razdvajanje djelatnosti opskrbe i proizvodnje od mrežnih djelatnosti (razdvajanje tržišnih od djelatnosti koje imaju karakter prirodnog monopola),
- Uspostavu mehanizama za suradnju nacionalnih regulatora i donošenje odluka koje se tiču prekogranične suradnje,
- Uspostavu mehanizama suradnje operatora sustava (sudjelovanje u radu europskih prijenosnih operatora i primjena europskih mrežnih pravila),
- Zaštitu kupaca – jednostavne i djelotvorne procedure rješavanja prigovora, alternativni mehanizmi rješavanja prijepora, osobito zaštita ranjivih kategorija i njihovo definiranje,
- Djelotvoran mehanizam promjene opskrbljivača,
- Stabilan i predvidljiv regulatorni okvir, povećana transparentnost, jednak pristup informacijama, i
- Primjenu inteligentnih mjernih sustava.

Nažalost, ni 12 mjeseci nakon dostave *Nacrta zakona o prijenosu, regulatoru i tržištu električne energije u BiH* i ostalih zakona iz ovog skupa, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nije pokrenulo aktivnosti na usvajanju ovih dokumenata, pa je za očekivati pokretanje novog postupka Energetske zajednice protiv BiH.

Rok za transpoziciju i implementaciju 'Trećeg paketa' u bosanskohercegovačko zakonodavstvo i praksu energetskog sektora bio je 1. siječnja 2015. godine

Evidentno je da BiH od svih zemalja u regiji najviše kasni u usuglašavanju zakonodavstva sa 'Trećim paketom', dok su neke od zemalja u regiji te aktivnosti već provele. BiH, koja je prije desetak godina imala najrazvijenije zakonodavstvo u regiji, danas je ubjedljivo na začelju.

U cilju izbjegavanja daljih kašnjenja u reformi elektroenergetskog sektora, neophodno je žurno pokretanje aktivnosti od

strane Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, uz sudjelovanje i koordinaciju sa entitetskim nadležnim ministarstvima i Vladom Brčko Distrikta BiH, koje će rezultirati upućivanjem nacrtu zakona u parlamentarnu proceduru i usvajanjem uzajamno harmoniziranih zakona u svim jurisdikcijama u BiH.

Svako dalje odlaganje udaljava BiH od ciljeva Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Ugovora o uspostavi Energetske zajednice, a time i od svih procesa integracije energetskog sektora BiH sa regionalnim i tržištem Europske unije.

Regulatorno partnerstvo

U 2014. godini praktično su počele aktivnosti u projektu *Agencije za međunarodnu suradnju SAD* (USAID) kroz koji se razvija partnerski odnos bosanskohercegovačkih energetskih regulatora sa *Nacionalnom asocijacijom regulatora SAD* (NARUC) i više regulatornih komisija iz njenog sastava, pri čemu je Regulatorno tijelo iz Ohaja (eng. *Public Utilities Commission of Ohio* – PUCO) vodeća komisija. Projekt daje doprinos ubrzanju procesa regulatorne reforme s ciljem postupne integracije u institucije Europske unije. Memorandum o razumijevanju između strana u projektu potpisan je u siječnju 2014. godine.

Kroz projekt se razmjenjuju informacije i iskustva, te upoznaju najbolje prakse kako bi regulatori mogli nastaviti kreirati i provoditi fer i neovisnu regulaciju u cilju osiguranja djelotvornog, transparentnog i stabilnog funkcioniranja elektroenergetskog sektora u istodobno štiteći interese kupaca i investitora.

Investiranje u sektor energije

U listopadu 2014. godine počele su aktivnosti na još jednom sveobuhvatnom projektu koji financira USAID. Projekt *Investiranje u sektor energije* (EIA) čije je trajanje planirano do lipnja 2019. godine, predviđa suradnju i potporu svim ključnim subjektima u energetskom sektoru (ministarstva, regulatori, godpodarski subjekti i dr.) i organiziran je kroz sljedeće sastavnice:

- Prepreke za investiranje u sektor energije i njihovo uklanjanje,
- Aktivnosti na otklanjanju nedostataka maloprodajnog tržišta u BiH (otvaranje maloprodajnog tržišta),
- Postizanje ušteda u energiji, koristeći regulatorne poticaje,
- Približavanje europskim integracijama, i
- Odnosi s javnošću.

Navedene sastavnice uključuju brojne podsastavnice i aktivnosti. Energetski samit koji će se održati u okviru projekta početkom proljeća 2015. godine bit će prilika za njegovo detaljnije predstavljanje svim zainteresiranim stranama i javnosti.

Predstavnici Državne regulatorne komisije pratit će aktivnosti organizirane u okviru projekta i sudjelovati u realizaciji pojedinih sastavnica, a posebno onih koje su funkciji rada regulatora.

Sigurnost opskrbe na distributivnoj razini u jugoistočnoj Europi

Tijekom 2014. godine nastavljena je suradnja sa *Agencijom za međunarodnu suradnju SAD (USAID)* i *Asocijacijom za energiju SAD (USEA)* na projektu potpore distributivnim kompanijama, odnosno operatorima distributivnog sustava u jugoistočnoj Europi, u funkciji sigurnosti opskrbe. U projektu koji je pokrenut početkom 2013. godine sudjeluju predstavnici kompanija i regulatora iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije i Srbije.

Projekt uključuje problematiku:

- Optimizacija planiranja razvoja distributivnog sustava,
- Produljenje životnog vijeka opreme i infrastrukture,
- Smanjenje gubitaka,
- Uvođenje naprednih tehnologija,
- Integracija obnovljivih izvora u distributivni sustav,
- Zaštita na radu i sigurnosni standardi,
- Djelovanje operatora distributivnog sustava u izvanrednim okolnostima,
- Regionalna suradnja i uzajamna potpora, i
- Usporedne analize i najnovije prakse i iskustva.

Cilj projekta je da svoje konkretne rezultate predstavi kroz analitičke studije, usporedne analize, priručnike i preporuke.

Ishodi riješenih sudskih prijepora

Svih pet dosadašnjih presuda Suda Bosne i Hercegovine potvrdilo je zakonitost odluka DERK-a koje su bile sudskim putem pobijane od pravnih osoba o čijim zahtjevima je odlučivao nakon provedenih tarifnih postupaka. Od aktivno legitimiranih subjekata u 2014. godini nije bilo novih zahtjeva za preispitivanje odluka iz regulatorne prakse DERK-a.

4. AKTIVNOSTI U MEĐUNARODNIM INSTITUCIJAMA

4.1 Energetska zajednica

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice, koji je potpisan 25. listopada 2005. godine i stupio na snagu 1. srpnja 2006. godine, omogućava kreiranje najvećeg internog tržišta za električnu energiju i gas na svijetu, u kojem efektivno sudjeluje Europska unija sa jedne strane i sljedećih osam Ugovornih strana: Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Kosovo*, Makedonija, Moldavija, Srbija i Ukrajina.⁴

U skladu sa izraženim interesom, u radu tijela Energetske zajednice sudjeluju: Austrija, Bugarska, Češka, Finska, Francuska, Grčka, Nizozemska, Hrvatska, Italija, Cipar, Letonija, Mađarska, Njemačka, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Slovenija, Švedska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Ovih 19 tzv. zemalja sudionica iz Europske unije izravno sudjeluje u radu tijela Energetske zajednice, a njihove pozicije prigodom glasovanja izražava Europska komisija.

Status posmatrača u tijelima Energetske zajednice imaju Armenija, Gruzija, Norveška i Turska. Pregovori sa Gruzijom u vezi stjecanja statusa Ugovorne strane su u zaključnoj fazi.

Osnovni ciljevi Energetske zajednice su kreiranje stabilnog i jedinstvenog regulatornog okvira i tržišnog prostora koji osigurava pouzdanu opskrbu energentima i može privući investicije u sektore električne energije i prirodnog gasa. Pored toga, to je razvoj alternativnih pravaca opskrbe gasom i poboljšanje stanja u životnoj sredini, uz primjenu energetske učinkovitosti i korištenje obnovljivih izvora.

Sklapanjem ovog ugovora, Ugovorne strane iz regije se obvezuju između sebe uspostaviti zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionirati po standardima tržišta energije EU sa kojim će se integrirati. To se postiže postupnim preuzimanjem dijelova *acquis*-a EU, odnosno implementacijom odgovarajućih direktiva i uredbi EU u područjima električne energije, gasa, zaštite životne sredine, konkurencije, obnovljivih energetskih resursa, energetske učinkovitosti, nafte i statistike (vidjeti tablicu 8).

Ugovor o uspostavi Energetske zajednice važi do srpnja 2026. godine.

* Ovaj naziv ne prejudicira status i u skladu je sa Rezolucijom Vijeća sigurnosti Ujedinjenih naroda 1244 i mišljenjem Međunarodnog suda pravde o Deklaraciji o neovisnosti Kosova.

⁴ Lista odražava Ugovorne strane na dan 31. prosinca 2014. godine. Moldavija ima status Ugovorne strane od 1. svibnja 2010. godine, a Ukrajina od 1. veljače 2011. godine.

Tablica 8. *Acquis Energetske zajednice*

Acquis, odnosno pravni okvir Energetske zajednice u svom središtu ima direktive i uredbе iz Trećeg energetskeg paketa EU koje predviđaju zajedničke propise za interna tržišta električne energije i prirodnog gasa i reguliraju prekograničnu trgovinu. Početni set propisa iz 2005. u više navrata inoviran je novim direktivama i uredbama i dopunjavan propisima u oblastima zaštite okoliša, konkurencije i obnovljivih izvora energije. U 2007. *acquis* je proširen na direktive EU o sigurnosti opskrbe, a od 2008. pojam ‘mrežna energija’ koji se inicijalno odnosio na električnu energiju i gas uključuje i naftni sektor. 2009. i 2010. *acquis* je dalje proširen direktivama o energetskeg učinkovitosti, a 2011. odlukom Ministarskog vijeća propisi koji sačinjavaju ‘Treći paket’, osim Uredbe (EZ) br. 713/2009, postali su pravno obvezujući i za Ugovorne strane Energetske zajednice. *Acquis* je 2012. značajno proširen direktivama u domeni obnovljivih izvora, obveznih naftnih rezervi i statistike, a 2013. dijelom direktive o sprječavanju i kontroli onečišćenja i Uredbom (EU) br. 838/2010 koja se odnosi na ITC mehanizam i naplatu prijenosa.

Acquis Energetske zajednice prati razvoj pravnog okvira Europske unije i danas obuhvaća njenu ključnu energetskeg legislativu u područjima električne energije, gasa, zaštite životne sredine, konkurencije, obnovljivih energetskeg resursa, energetskeg učinkovitosti, nafte i statistike.

Acquis o električnoj energiji

- Uredba Komisije (EU) br. 838/2010 od 23. rujna 2010. o utvrđivanju smjernica koje se odnose na mehanizam naknade između operatora prijenosnih sustava i zajednički regulatorni pristup naplati prijenosa,
- Direktiva 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ,
- Uredba (EZ) br. 714/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mreži za prekograničnu razmjenu električne energije i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1228/2003.

Rok za transpoziciju u nacionalno zakonodavstvo i implementaciju Direktive 2009/72/EZ i Uredbe (EZ) br. 714/2009 iz ‘Trećeg paketa’ je 1. siječnja 2015. Iznimno, rok za implementaciju članka 11. Direktive 2009/72/EZ je 1. siječnja 2017.

Acquis o gasu

- Direktiva 2009/73/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište prirodnog gasa i stavljanju izvan snage Direktive 2003/55/EZ,
- Uredba (EZ) br. 715/2009 Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o uvjetima za pristup mrežama za transport prirodnog gasa i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1775/2005.

Rok za transpoziciju u nacionalno zakonodavstvo i implementaciju Direktive 2009/73/EZ i Uredbe (EZ) br. 715/2009 iz ‘Trećeg paketa’ je 1. siječnja 2015. Iznimno, rok za implementaciju članka 11. Direktive 2009/73/EZ je 1. siječnja 2017.

Acquis o sigurnosti opskrbe

- Direktiva 2005/89/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. siječnja 2006. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe električnom energijom i ulaganja u infrastrukturu,
- Direktiva Vijeća 2004/67/EZ od 26. travnja 2004. o mjerama zaštite sigurnosti opskrbe prirodnim gasom.

Acquis o zaštiti životne sredine

- Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprječavanje i kontrola onečišćenja) – samo Poglavlje III, Aneks V i članak 72(3)-(4),
- Direktiva 2001/80/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2001. o ograničenju emisija određenih onečišćujućih tvari u zrak iz velikih uređaja za loženje,
- Direktiva Vijeća 1999/32/EZ od 26. travnja 1999. o smanjenju sadržaja sumpora u određenim tekućim gorivima i o izmjeni Direktive 93/12/EEZ,
- Direktiva Vijeća 85/337/EEZ od 27. lipnja 1985. o procjeni učinaka određenih javnih i privatnih projekata na okoliš, sa amandmanima od 3. ožujka 1997. (Direktiva 97/11/EZ) i Direktivom 2003/35/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 26. svibnja 2003. o osiguravanju sudjelovanja javnosti u izradbi određenih planova i programa koji se odnose na okoliš,
- Članak 4(2) Direktive Vijeća 79/409/EEZ od 2. travnja 1979. o zaštiti ptica.

Acquis o zaštiti životne sredine se primjenjuje u onoj mjeri u kojoj ima utjecaja na mrežnu energiju. Rok za transpoziciju u nacionalno zakonodavstvo i implementaciju Direktive 2001/80/EEZ je 31. prosinca 2017., a za Direktivu 2010/75/EU 1. siječnja 2018. U skladu sa člankom 13. Ugovora, Ugovorne strane potvrđuju važnost Protokola iz Kyota i nastojat će pristupiti mu.

Nastavak na sljedećoj stranici ⇔

⇒ Nastavak Tablice 8 sa prethodne stranice

Acquis o konkurenciji

Nisu dopuštene i bit će procjenjivane u skladu sa čl. 81., 82. i 87. Ugovora o osnivanju Europske zajednice sljedeće aktivnosti:

- Sprječavanje, ograničavanje ili poremećaj konkurencije,
- Zloupotreba vladajuće pozicije,
- Pružanje javne pomoći koja uzrokuje ili prijeti poremećajem konkurencije.

Poštivat će se odredbe Ugovora o osnivanju Europske zajednice, osobito članka 86. koje se odnose na javna poduzeća i poduzeća kojima su data posebna prava.

Acquis o obnovljivim energetske resursima

- Direktiva 2009/28/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o promicanju uporabe energije iz obnovljivih izvora te o izmjeni i kasnijem stavljanju izvan snage direktivâ 2001/77/EZ i 2003/30/EZ,
- Direktiva 2003/30/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. svibnja 2003. o promicanju uporabe biogoriva ili drugih obnovljivih goriva za prijevoz,
- Direktiva 2001/77/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 27. rujna 2001. o promicanju električne energije proizvedene iz obnovljivih izvora energije na unutarnjem tržištu električne energije.

Rok za dostavu plana za implementaciju direktivâ 2001/77/EZ i 2003/30/EZ bio je 1. srpnja 2007., a rok za transpoziciju u nacionalno zakonodavstvo i implementaciju Direktive 2009/28/EZ bio je 1. siječnja 2014.

Acquis o energetske učinkovitosti

- Direktiva 2010/31/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o energetske učinkovitosti zgrada,
- Direktiva 2010/30/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 19. svibnja 2010. o označivanju potrošnje energije i ostalih resursa proizvoda povezanih s energijom uz pomoć oznaka i standardiziranih informacija o proizvodu,
- Direktiva 2006/32/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2006. o energetske učinkovitosti u krajnjoj potrošnji i energetske uslugama te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 93/76/EEZ.

Rokovi za implementaciju navedenih direktiva variraju od prosinca 2011. do siječnja 2017.

Acquis o nafti

- Direktiva Vijeća 2009/119/EZ od 14. rujna 2009. o obvezi država članica da održavaju minimalne zalihe sirove nafte i/ili naftnih derivata.

Rok za transpoziciju u nacionalno zakonodavstvo i implementaciju Direktive 2009/119/EZ je 1. siječnja 2023.

Acquis o statistici

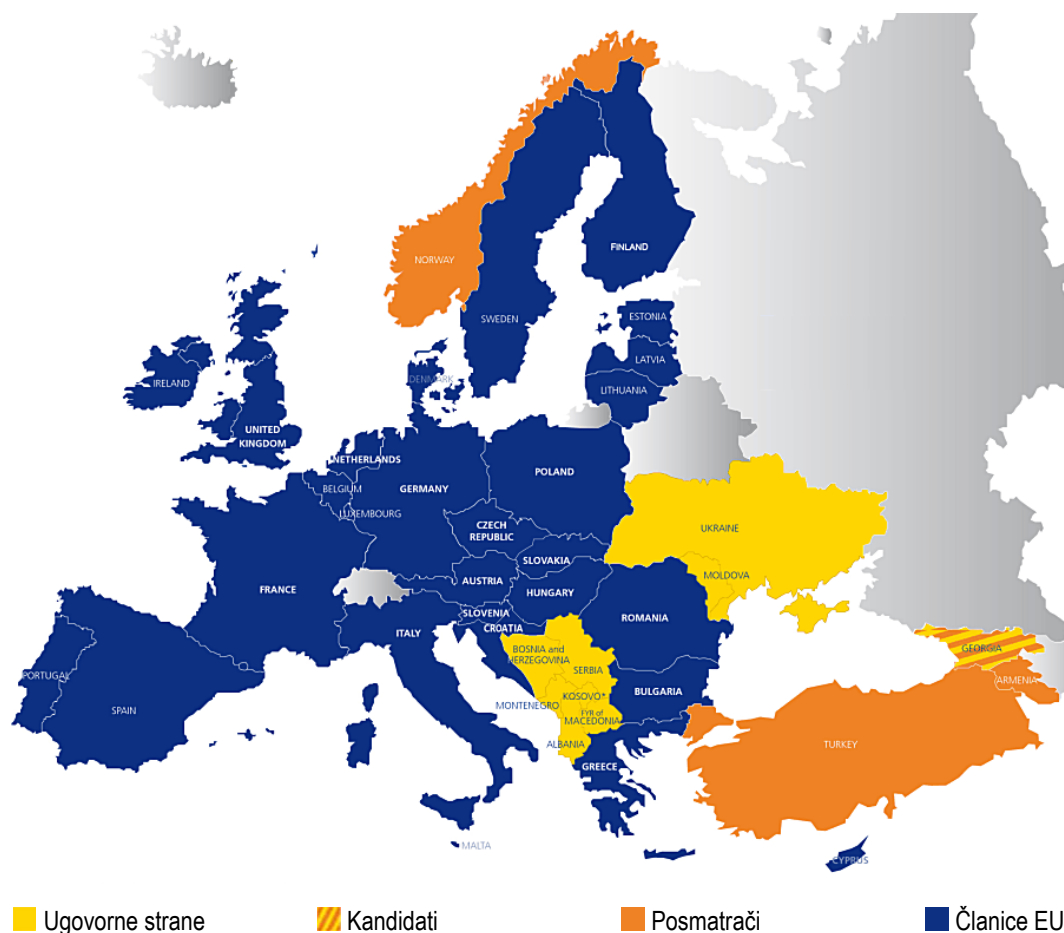
- Direktiva 2008/92/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o postupku Zajednice za poboljšanje transparentnosti cijena gasa i električne energije koje se zaračunavaju industrijskim krajnjim korisnicima,
- Uredba (EZ) br. 1099/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. o energetske statistici.

Prigodom definiranja *acquis*-a, Ministarsko vijeće vrši određena prilagođavanja propisa Europske unije institucionalnom okviru Energetske zajednice, vodeći računa i o vremenskim ograničenjima u regiji. Ministarsko vijeće je usvojilo i nekoliko neovisnih mjera koje se odnose na rješavanje prijepora, uspostavu tzv. '8. regije' u cilju olakšavanja prekogranične trgovine električnom energijom, te mjere za koordinaciju sigurnosti opskrbe.

Napomena: Tekstovi propisa EU koji se navode u ovoj tablici su dostupni u okviru internet prezentacije Državne regulatorne komisije za električnu energiju (www.derk.ba).

U cilju osiguranja adekvatnog vođenja procesa uspostave i funkcioniranja Energetske zajednice, osnovane su sljedeće institucije: Ministarsko vijeće, Stalna grupa na visokoj razini, Regulatorni odbor, Forum za električnu energiju (Atenski forum), Forum za gas (Mariborski forum), Socijalni forum, Forum za naftu (sa sjedištem u Beogradu) i Tajništvo.

Slika 15. Geografski obuhvat Energetske zajednice

Ministarsko vijeće, kao najviše tijelo Energetske zajednice osigurava postizanje ciljeva utvrđenih Ugovorom o uspostavi Energetske zajednice. Ministarsko vijeće čine po jedan predstavnik svake Ugovorne strane i dva predstavnika Europske unije.

Stalna grupa na visokoj razini (PHLG), koja okuplja više dužnosnike Ugovornih strana i dva predstavnika Europske komisije, osigurava kontinuitet sastanaka Ministarskog vijeća i provedbu dogovorenih aktivnosti, te odlučuje o provedbi mjera u određenim oblastima.

Regulatorni odbor Energetske zajednice (ECRB), sa sjedištem u Ateni, čine predstavnici državnih regulatornih tijela zemalja regije, a Europsku uniju predstavlja Europska komisija, uz potporu po jednog regulatora iz zemalja sudionica iz EU, te jednog predstavnika Agencije za suradnju energetskih regulatora (ACER). ECRB razmatra pitanja regulatorne suradnje i može prerasti u tijelo koje donosi regionalne regulatorne odluke i služi kao institucija za rješavanje prijepora. Regulatorni odbor ima glavnu ulogu u radu proširenog tržišta. Prema mišljenju Europske komisije ovo nad-nacionalno regulatorno tijelo može postati model za druge dijelove svijeta.

Forumi Energetske zajednice, posvećeni električnoj energiji, gasu, nafti i socijalnim aspektima, okupljaju sve zainteresirane aktere – predstavnike vlada, regulatora, kompanija, kupaca, međunarodnih financijskih institucija i dr.

Tajništvo Energetske zajednice, sa sjedištem u Beču, predstavlja ključni administrativni činitelj i zajedno sa Europskom komisijom osigurava neophodnu suradnju i pruža potporu za rad drugih institucija. Tajništvo je odgovorno za nadgledanje odgovarajuće provedbe obveza Ugovornih strana i podnosi godišnje izvješće o napretku Ministarskom vijeću. U tom smislu, Tajništvo djeluje kao ‘čuvar’ Ugovora o uspostavi Energetske zajednice dok Europska komisija ima ulogu generalnog koordinatora.

2014. je bila jedna od najdinamičnijih godina u historiji Energetske zajednice. Obilježili su je poremećaji opskrbe gasom zbog dramatičnih događaja u Ukrajini, koja je predsjedala Energetskom zajednicom u 2014. godini, i tragične poplave koje su u Bosni i Hercegovini i Srbiji ugrozile proizvodnju i opskrbu električnom energijom tisuća ljudi. U većini zemalja vodile su se brojne aktivnosti u transpoziciji odredbi iz Trećeg energetskog paketa EU. Vođeni su intenzivni pregovori o pristupanju Gruzije Zajednici. Proteklu godinu obilježili su i uspješni pregovori o dugoročnim prijeporima između operatora prijenosnog sustava Srbije i Kosova*, kao i Albanije i kompanije ČEZ, čime je ubrzan napredak navedenih zemalja u pristupanju EU.

Tijekom proteklog razdoblja Energetska zajednica je uspostavila institucionalni okvir za suradnju, uzajamnu potporu i razmjenu iskustava i stoga služi kao model za regionalnu suradnju u vezi energetskih pitanja. Međutim, uočavajući potrebu jačanja institucija i instrumenata potrebnih za postizanje ciljeva Energetske zajednice, njeno Ministarsko vijeće je uspostavilo posebnu Grupu na visokoj razini čiji je zadatak bio načiniti neovisnu procjenu adekvatnosti institucionalne postavke i radnih metoda Energetske zajednice za postizanje ciljeva iz Ugovora o uspostavi Energetske zajednice. U tom je smislu tijekom 2014. godine prezentirano izvješće *Energetska zajednica za budućnost* koje preporučuje donošenje dodatnih mjera za obrazovanje jedinstvenog europskog tržišta energije, smanjenje investicijskih rizika i povećanje financijske potpore, jačanje provedbenih mjera, fleksibilniju strukturu članstva prigodom proširenja geografskog obuhvata, te povećanje transparentnosti jačanjem uloge civilnog društva i poslovnih subjekata u institucijama Energetske zajednice.

Identifikacija mogućih i izbor optimalnih opcija u implementaciji prijedloga za dalji razvoj Energetske zajednice bit će predmet javne rasprave i drugih planiranih aktivnosti Energetske zajednice u 2015. godini.

g. Günther Oettinger, EU komesar za energetska pitanja: “Ključni činitelj za sigurnost opskrbe je funkcionalno energetska tržište. Stoga treba da osiguramo poduzimanje najvećih napora da bi se izvršila provedba Trećeg energetskog paketa i dostatna ulaganja u infrastrukturu uključujući Projekte od interesa za Energetsku zajednicu koji su usvojeni prošle godine. Ovo su ključni elementi za poticanje sigurnosti opskrbe energijom.”

Iz obraćanja na 12. sastanku Ministarskog vijeća Energetske zajednice, Kijev, 23. rujna 2014.

U protekloj godini, nakon godina rada na pravnim i regulatornim, tehničkim i organizacijskim, te financijskim pitanjima počeo je raditi *Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi* (SEE CAO). Ured je formalno uspostavljen 27. ožujka 2014. godine od strane sedam operatora prijenosnog sustava iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Grčke, Hrvatske, Kosova i Turske, a operativno je počeo djelovati 27. studenoga 2014. godine kada su organizirane prve godišnje aukcije na granicama BiH – Crna Gora i BiH – Hrvatska. Potporu uspostavi Ureda dale su brojne međunarodne financijske institucije, Tajništvo Energetske zajednice, ECRB i drugi. Nakon godišnjih, uspješno su organizirane i prve mjesečne aukcije (17. prosinca), a zatim i prve dnevne aukcije (30. prosinca 2014. godine).

Tijekom 2014. godine nastavljen je rad zajedničke Konkurencijske mreže Energetske zajednice i tijesna suradnja između konkurencijskih tijela, ali i njihova suradnja sa energetske regulatorima. Potvrđeno je da korištenje potencijala u provedbi zakonâ o konkurenciji daje dodatni poticaj tržišnim reformama i ispunjavanju obveza koje imaju Ugovorne strane.

Na sjednici održanoj u rujnu 2014. godine, Ministarsko vijeće je donijelo preporuku kojom su Ugovorne strane pozvane da provedu Uredbu (EU) br. 347/2013 o smjernicama za trans-europsku energetske infrastrukturu, uz najavu da će odluka kojom će njena provedba postati pravno obvezujuća biti donesena 2015. godine.

Prioriteti Energetske zajednice u 2015. godini, tijekom koje će Albanija biti predsjedavajuća, bit će reforma Zajednice u skladu sa preporukama iz izvješća *Energetska zajednica za budućnost*, dosljedna implementacija ‘Trećeg paketa’ u svim Ugovornim stranama, proširenje *acquis*-a, odnosno pravnog okvira Energetske zajednice uredbama koje se odnose na sigurnost opskrbe gasom, energetske infrastrukturu, transparentnost tržišta električne energije, direktivama koje se odnose na energetske učinkovitost, te prihvaćanje i početak primjene prvog skupa mrežnih kodeksa EU.

Bosna i Hercegovina i Energetska zajednica

Aktivnim djelovanjem u Energetskoj zajednici Bosna i Hercegovina potvrđuje svoju opredjeljenost za reformu energetskeg sektora, liberalizaciju tržišta energije i usklađivanje svoje politike sa članicama EU. Ipak, evidentno je da na različitim razinama u BiH treba učiniti dodatne napore u transpoziciji i implementaciji *acquis*-a Energetske zajednice. Za realizaciju brojnih obveza Bosne i Hercegovine rokovi su već prošli, a za značajan broj obveza preostalo je relativno kratko vrijeme

(vidjeti tablicu 8). Na ovo ukazuju i slučajevi za rješavanje prijepora koje je iniciralo Tajništvo Energetske zajednice:

- Slučaj ECS-1/10, pokrenut *Otvorenim pismom* 21. rujna 2010. godine odnosi se na državnu potporu. Mada je veljače 2012. godine donesen *Zakon o sustavu državne potpore u BiH* i koncem iste godine uspostavljeno Vijeće za državnu potporu, izostala je praktična implementacija. Tajništvo Energetske zajednice najavljuje da će slučaj biti zatvoren kada Vijeće bude potpuno operativno.
- 20. siječnja 2011. godine u slučajevima ECS-1-6/11 upućena su *Otvorena pisma* Albaniji, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji, Crnoj Gori i Srbiji zbog neusvajanja metode za koordinirano upravljanje zagušenjima i procedura za alokaciju kapaciteta. Kako je *Ured za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi* počeo operativno djelovati 27. studenoga 2014. godine kada su organizirane prve godišnje aukcije na granicama BiH – Crna Gora i BiH – Hrvatska, Tajništvo je za siječanj 2015. godine najavilo zatvaranje slučajeva protiv BiH i Crne Gore.
- Slučaj ECS-8/11, pokrenut *Otvorenim pismom* 7. listopada 2011. godine odnosi se na neispunjavanje obveza koje BiH ima u donošenju odgovarajuće legislative u sektoru prirodnog gasa. Uzimajući u obzir odgovor Vijeća ministara BiH na otvoreno pismo, Tajništvo je uputilo *Obrazloženo mišljenje* 24. siječnja 2013. godine, i nakon novog odgovora podnijelo predmet Ministarskom vijeću na odlučivanje putem *Obrazloženog zahtjeva* 21. svibnja 2013. godine. Nedostatak regulatornog tijela na državnoj razini, izostanak uspostave odvojenog operatora transportnog sustava, nepostojanje adekvatnih mrežnih tarifa, neotvaranje tržišta, samo su neki od posebno podcrtanih nedostataka. Ministarsko vijeće Energetske zajednice naglasilo je 23. rujna 2014. godine dugotrajnost postojanja ozbiljnih propusta BiH u implementaciji obvezujućih direktiva EU i zadužilo Tajništvo Energetske zajednice da pomogne pripremu potrebne legislative. Donošenje eventualnih sankcija je odgođeno za 2015. godinu, do kada BiH treba predstaviti svoj zakon o gasu usuglašen sa ‘Trećim paketom’. Tajništvo Energetske zajednice je 21. listopada 2014. godine Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (u kopiji Ministarstvu vanjskih poslova BiH i entitetskim ministarstvima energije) dostavilo *Nacrt zakona o transportu prirodnog gasa, regulatoru i internom tržištu u BiH*, koji je usuglašen sa ‘Trećim paketom’. Ministarstvo nije pokrenulo aktivnosti na donošenju ovog zakona.
- 11. veljače 2013. godine u slučajevima ECS-1-5/13 poslana su *Otvorena pisma* Albaniji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Srbiji i Ukrajini zbog izostanka transpozicije i

implementacije obveza koje se odnose na smanjenje emisije sumpordioksida (SO₂) pri sagorijevanju teških loživih ulja i tečnih naftnih goriva.

- Slučaj ECS-1/14, pokrenut *Otvorenim pismom* 3. ožujka 2014. godine odnosi se na neispunjavanje obveza koje BiH ima u transpoziciji i implementaciji Direktive 2006/32/EZ o energetske učinkovitosti u krajnjoj potrošnji i energetskim uslugama. Rok za transpoziciju i implementaciju ove direktive protekao je koncem 2011. godine.
- 11. veljače 2014. godine u slučajevima ECS-3-7/14 upućena su *Otvorena pisma* Albaniji, Bosni i Hercegovini, Makedoniji, Crnoj Gori i Ukrajini zbog nepoštivanja *acquis-a* Energetske zajednice u oblasti obnovljive energije, odnosno zbog neusvajanja nacionalnog akcijskog plana za obnovljivu energiju, za što je rok protekao 30. lipnja 2013. godine. Kako je Ukrajina 1. listopada 2014. godine usvojila svoj nacionalni plan i dostavila ga Tajništvu, slučaj protiv nje zatvoren je 6. studenoga 2014. godine.

Aktivnosti DERK-a u tijelima Energetske zajednice

Rad Državne regulatorne komisije za električnu energiju, iz domene Energetske zajednice, odvijao se uz neophodnu suradnju sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, zatim kroz potporu i doprinos realizaciji različitih projekata u funkciji razvoja Energetske zajednice i osobito kroz proaktivan odnos u istraživanjima koje su planirale i provodile različite grupe šireg tematskog spektra, a koje okupljaju energetske regulatore iz regije i Europske unije.

Ključne aktivnosti DERK-a u Energetskoj zajednici i dalje su usmjerene na Regulatorni odbor Energetske zajednice, koji je uspostavljen 11. prosinca 2006. godine u Ateni. Sve od tada DERK aktivno sudjeluje u njegovom radu, predstavljajući i zastupajući interese Bosne i Hercegovine. Afirmaciji Regulatorne komisije u ECRB-u posebno doprinosi mr. sc. Edin Zametica, savjetnik Komisije, koji od 2007. godine predsjedava Radnom grupom za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta.

Tijekom 2014. godine, u kojoj je održao tri sastanka, Regulatorni odbor dao je značajan doprinos kreiranju politike Energetske zajednice u domeni regulatornih inicijativa za promociju investicija u mreže, tretmana interkonektora između Ugovornih strana Energetske zajednice i članica Europske unije, te razvoja neovisnosti regulatora. Zajedničke aktivnosti koje je ranije imao sa Agencijom za suradnju energetskih regulatora (ACER) i Vijećem europskih energetskih regulatora (CEER), u protekloj godini ECRB je proširio i na Asocijaciju mediteranskih energetskih regulatora (MEDREG).

Regulatorni odbor značajan dio svojih aktivnosti organizira kroz radne grupe, uz potporu odgovarajućeg odjela Tajništva Energetske zajednice.

Radna grupa za električnu energiju (EWG) je tijekom 2014. godine bila posvećena razvoju veleprodajnog tržišta, koristeći pri tom *Regionalni akcijski plan za otvaranje veleprodajnog tržišta u jugoistočnoj Europi*, koji je rezultat zajedničkog rada PHLG, ECRB i ENTSO-E. Stoga je Grupa bila usmjerena na uspostavu jedinstvenog mehanizma alokacije prekograničnih prijenosnih kapaciteta, uspostavu mehanizma uravnoteženja, pitanja otvaranja, dizajna i nadzora tržišta, uključujući tržište za dan unaprijed i unutarodnevno tržište.

Operativno organizirajući svoj rad uspostavljanjem podgrupa, EWG je pripremila nekoliko dokumenata, izvješća i usporednih analiza, među kojima poseban značaj imaju *Preporuke ECRB-a o Aukcijskim pravilima SEE CAO*, *Preporuke ECRB-u o poziciji za implementaciju mrežnih pravila EU*, *Smjernice za regulatorni nadzor tržišta*, razvoj Simulatora spajanja tržišta, te kvartalna izvješća o napretku u 8. regiji.

Radna grupa za gas (GWG) posvećena je razvoju tržišta gasa u regiji, koje je manje razvijeno od tržišta električne energije. Svega nekoliko zemalja ima razvijeno tržište, dok se u ostalim gas koristi u ograničenom opsegu ili nikako.

Nedostatak gasne infrastrukture, uključujući i nedostatak interkonekcija između Ugovornih strana, i dalje je prepreka u stvaranju regionalnog tržišta. Omogućavanje i potpora potrebnim investicijama je u domeni odgovornosti nacionalne legislative i regulatorne prakse, ali izgradnja gasne infrastrukture poziva na zajednički regulatorni pristup u regiji. U tom smislu su i tijekom 2014. godine nastavljene aktivnosti u funkciji razvoja gasne infrastrukture. Problematika skladištenja i uravnoteženja u transportnim gasnim mrežama bila je predmet nekoliko radionica.

GWG je bio fokusiran i na poređenje iskustava zemalja sa uređenim tržištem gasa, a posebna pozornost posvećena je kvaliteti gasa i aktivnostima koje Agencija za suradnju energetske regulatora (ACER) i Europska mreža operatora transportnog sustava za gas (ENTSO-G) vode u pripremi okvirnih smjernica i mrežnih pravila EU o interoperabilnosti, alokaciji kapaciteta i uravnoteženju u gasnim mrežama.

Radna grupa za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta (CRM WG) trajno je posvećena razvoju mehanizama za zaštitu kupaca koji ne sprječavaju proces liberalizacije i razvoja konkurencije na tržištu energije. Grupa daje doprinos brojnim aktivnostima Energetske zajednice, a osobito onim u zaštiti ranjivih kupaca.

Tijekom 2014. godine CRM WG je dala značajan doprinos razvoju regulatornog okvira koji se postupno prilagođava i

potrebama kupaca. Završen je pregled praksi u domeni ugovora, i objavljeno *Izvešće o ugovorima koje sklapaju kupci energije*. Pripremljena je i objavljena *Analiza funkcioniranja i razvoja maloprodajnih tržišta električne energije i gasa u Energetskoj zajednici*. Nastavljene su aktivnosti na zaštiti i edukaciji kupaca, te su u tom smislu, pripremljene preporuke regulatorima o mogućim načinima informiranja kupaca, data potpora javnoj kampanji u funkciji potpunog otvaranja tržišta energije od 1. siječnja 2015. godine, i organiziran zajednički seminar sa CEER-om. Suradnja ECRB-a sa Vijećem europskih energetskih regulatora bit će nastavljena i kroz sudjelovanje u izradbi Šeste CEER-ove usporedne analize kvalitete opskrbe električnom energijom.

4.2 Regionalna asocijacija energetskih regulatora – ERRA

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (eng. *Energy Regulators Regional Association – ERRA*) je organizacija neovisnih regulatornih tijela za energiju prije svega iz regije Središnje Europe i Euroazije. ERRA ima 24 punopravne članice, kao i pet pridruženih članica iz regije. U radu ERRA-e djeluje i sedam dodatnih pridruženih članica izvan regije uključujući Nacionalnu asocijaciju regulatora SAD (eng. *National Association of Regulatory Utility Commissioners – NARUC*), te regulatorna tijela odnosno asocijacije iz Afrike i Azije (slika 16).

Ciljevi ERRA-e su poboljšanje reguliranja energetskih djelatnosti u zemljama članicama, poticanje razvoja neovisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje suradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustva između članica, bolji pristup informacijama o svjetskoj praksi u reguliranju energetskih djelatnosti.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju punopravna je članica ERRA-e od 19. svibnja 2004. godine. Na Generalnoj skupštini u svibnju 2010. godine, kao pridružene članice ove organizacije primljene su i dvije entitetske regulatorne komisije – Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatorna komisija za energetiku Republike Srpske.

Predstavnici DERK-a aktivno sudjeluje u radu Generalne skupštine, Investicijske konferencije i Predsjedništva ERRA-e, u čiji je sastav ožujka 2014. godine na dvogodišnje mandatno razdoblje izabran Mirsad Salkić, član DERK-a. Zapažen je angažman predstavnika Državne regulatorne komisije i u radu stalnih komiteta i radnih grupa, od kojih se izdvajaju Stalni komitet za tarife i cijene, i Stalni komitet za licence i konkurenciju, u kojem Saša Ščekić, rukovoditelj Sektora za licence i tehničke poslove, kao predsjedatelj od 2010. godine

posebno doprinosi afirmaciji Regulatorne komisije. Tijekom 2014. godine Radna grupa za pravnu regulativu okončala je svoj rad, a formirana je Radna grupa za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta.

U institucijama ERA-e u protekloj godini obrađivane su brojne teme, među kojima se osobito izdvajaju ustroj i operativni modeli veleprodajnih tržišta, otvaranje maloprodajnog tržišta, pristup mreži i mrežne tarife, regulirane i tržišne cijene u procesu liberalizacije, regulatorne mjere u funkciji investiranja, djelotvornosti distributivnih kompanija, prekogranična trgovina kapacitetima i njen utjecaj na interno tržište energije u EU, obnovljivi izvori, postupanja po prizivima, upravljanje prijeporima, identifikacija i potpora ranjivih kupaca itd.

Pored aktivnog rada u tijelima ERA-e, Državna regulatorna komisija za električnu energiju ispunjava svoju ulogu članice ove regionalne asocijacije pružanjem relevantnih informacija o energetske sektoru i regulatornoj praksi Bosne i Hercegovine.

Slika 16. Članstvo u ERA-i

4.3 Asocijacija mediteranskih energetske regulatora – MEDREG

Asocijacija mediteranskih energetske regulatora (MEDREG) je započela sa radom u svibnju 2006. godine kao dragovoljna radna grupa osnovana radi uspostave suradnje između energetske regulatora mediteranskih zemalja da bi postala stalna regionalna organizacija osnovana u Rimu u studenom 2007. godine.

MEDREG je asocijacija koja okuplja regulatore u cilju unaprjeđenja razvidnog, stabilnog i usuglašenog regulatornog okvira kroz stalnu suradnju zemalja sjeverne, južne i istočne obale Mediteranskog bazena. MEDREG okuplja regulatorna tijela iz Albanije, Alžira, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Egipta, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Izraela, Jordana, Cipra, Libije, Malte, Maroka, Palestinske uprave, Portugala, Slovenije, Španjolske, Tunisa i Turske.

Organizacijski ustroj MEDREG-a obuhvaća Generalnu skupštinu koja se sastaje dva puta godišnje i pet radnih grupa: (1) za institucionalna pitanja, (2) za električnu energiju, (3) za gas i (4) za okoliš, obnovljive izvore energije i energetske učinkovitost. Od lipnja 2015. godine, zbog povećanog interesa za ovu problematiku, peta grupa postaje Radna grupa za problematiku kupaca, koja je od rujna 2012. godine do tada djelovala kao grupa sa posebnim zadatkom. Tajništvo u Milanu kao dio MEDREG-ove strukture provodi strategiju Generalne skupštine jačajući odgovornost MEDREG-a i institucionalnu suradnju u energetske sektoru Mediterana. Osim toga, Tajništvo daje snažan poticaj razmjeni informacija među članicama kroz posebnu grupu za komunikaciju koja promiče misiju Asocijacije u svakoj državi članici.

Glavni cilj Asocijacije je promocija jasnih, stabilnih i usuglašenih pravnih i regulatornih okvira Mediterana radi omogućavanja investicija u energetske infrastrukturu i potpore integraciji tržišta. Stoga, MEDREG promiče stalnu razmjenu znanja, iskustva i stručnosti, prikupljanje podataka kroz sveobuhvatne studije, izvješća sa preporukama, te specijalizirane obuke u sferi energetske regulacije.

MEDREG-ove aktivnosti imaju potporu svih regulatornih tijela zemalja članica, a od 2007. godine Europske unije i Vijeća europskih energetske regulatora (CEER). MEDREG je 2012. godine priznat od Odbora za industriju, istraživanje i energiju (ITRE) Europskog parlamenta kao referentna institucija za reguliranje energije u Mediteranu, dok se Europska komisija u više navrata pozivala na MEDREG kao na ključnog aktera za suradnju u sektoru energije i relevantnog sudionika u procesu uspostave Mediteranske energetske zajednice. 2014. godine MEDREG je usvojio svoju sveobuhvatnu strategiju od 2020. do 2030. godine.

*g. Michel Thiollière,
predsjednik MEDREG-a:
“MEDREG je učinio
značajan korak naprijed u
postavljanju temelja za naš
budući rad. Razvijamo
ambicioznu i konkretnu
strategiju koja je usmjerena
na pouzdan institucionalni
regulatorni okvir, stvaranje
optimalnih uvjeta za
infrastrukturna ulaganja,
jačanje regionalne suradnje i
potporu konkurentnim i
transparentnim tržištima
električne energije i gasa.
Svi ovi dugoročni ciljevi će
potporeu jačanju zaštite
kupaca.”*

*Iz obraćanja na
17. Generalnoj skupštini
MEDREG-a,
povodom pripreme
Strategije 2020. – 2030.
Aman, 4. lipnja 2014.*

Predstavnici DERK-a neposredno sudjeluju u radu Generalne skupštine, a u aktivnostima radnih grupa uporabom različitih telekomunikacijskih alata, te dostavljanjem traženih informacija i komentara na nacрте dokumenata. Tijekom 2014. godine dostavljeni su relevantni podaci o tržištu električne energije, o transparentnosti u gasnom sektoru, regulatornim načelima i praksi, te ažurirane informacije u funkciji usporednih analiza. Afirmaciji Regulatorne komisije u okviru MEDREG-a poseban doprinos dao je Almir Imamović, rukovoditelj Sektora za tarife i tržišta, koji je u prethodnom razdoblju od dvije godine, do studenoga 2014. godine bio dopredsjedatelj Radne grupe za električnu energiju.

Kao rezultat pojačane MEDREG-ove institucionalne suradnje sa međunarodnim organizacijama, regionalnim i međunarodnim asocijacijama, u 2014. godini je održan prvi okrugli stol između ECRB-a i MEDREG-a u Ateni, Grčka sa fokusom na unaprjeđenje investicija i zaštiti kupaca. Dvije su regionalne asocijacije regulatora u Milanu, Italija, održale i prvu zajedničku radionicu o reguliranju prirodnog gasa, posvećenu sveobuhvatnoj diskusiji o tarifama, standardima za pružanje javnih usluga i pristupu treće strane tržištu gasa.

4.4 Međunarodna konfederacija energetske regulatora – ICER

Međunarodna konfederacija energetske regulatora (ICER), osnovana u listopadu 2009. godine, je dragovoljni okvir za suradnju energetske regulatora na svjetskoj razini. Cilj ICER-a je poboljšati informiranost javnosti i kreatora političkih odluka, kao i razumijevanje reguliranja energije i njegove uloge u rješavanju širokog spektra socio-ekonomskih, okolišnih i tržišnih pitanja.

Preko 250 regulatornih tijela sa šest kontinenata, putem 11 regionalnih regulatornih asocijacija i dva nacionalna energetska regulatorna tijela (slika 17) ostvaruju članstvo u ICER-u i sudjeluje u njegovom radu. DERK je članica ICER-a putem ERRA-e i MEDREG-a.

ICER-ove aktivnosti se koncentriraju na četiri ključne oblasti: (i) pouzdanost i sigurnost opskrbe, (ii) uloga regulatora u pronalaženju odgovora na klimatske promjene, (iii) konkurentnost i priuštivost, i (iv) neovisnost, ovlasti, odgovornosti, najbolje prakse i obuka regulatora. U razdoblju od 2012. do 2015. godine ICER djeluje kroz svoje virtualne radne grupe: VWG1 – otvaranje i integracija regionalnih tržišta, VWG2 – tehnološke promjene i obnovljivi izvori energije, VWG3 – pitanja kupaca i VWG4 – dobre regulatorne prakse. Time se

Slika 17. Članice ICER-a

nastavlja nastojanje ICER-a da izgradi čvrste veze između regionalnih regulatornih asocijacija diljem svijeta.

Aktualni rezultati ove globalne suradnje energetske regulatora su predstavljeni kroz šest informativnih dokumenata, osam analiza slučajeva i izvješća o najboljim praksama, uključujući međunarodne analize slučajeva o: (1) jamčenju pouzdanosti i sigurnosti opskrbe, (2) obnovljivoj energiji i distribuiranoj proizvodnji, (3) inteligentnim brojlama i (4) konkurentnosti i problematici priuštivosti.

ICER nastavlja svoje aktivnosti na inicijativi pod nazivom *Žene u oblasti energije* koju je započeo u listopadu 2013. godine. Cilj ove globalne inicijative energetske regulatora je potpora napretku žena u oblasti energije kroz praktične instrumente.

DERK aktivno prati ICER-ove aktivnosti i pruža potporu na razne načine, uključujući dostavu odgovora po različitim aktivnostima i upitnicima, čime se omogućava uvid i razmjena praksi u oblastima od interesa za rad regulatora.

Kroz svoju Virtualnu radnu grupu za obrazovanje i najbolje prakse, ICER je 2013. godine pokrenuo izdavanje ICER-ove Hronike, kao sredstvo za daljnu promociju svojih ciljeva u smislu jačanja razmjene regulatornih znanja i istraživanja. Od tada mr. sc. Edin Zametica, savjetnik Komisije, kao član Uredničkog odbora doprinosi kvaliteti ovog stručnog časopisa.

ICER-ova Hronika je publikacija koja se objavljuje dva puta godišnje u elektroničkom obliku i sadrži stručne članke iz

regulatorne problematike. Pokrenula ju je VWG4 kao sredstvo za daljnu promociju ICER-ovih ciljeva u smislu jačanja razmjene regulatornih znanja i istraživanja.

U svibnju 2012. godine, ICER i Međunarodna mreža energetske regulatora (IERN) - internet platforma koja je uspostavljena 2003. godine od strane Drugog Svjetskog energetske regulatornog foruma - ujedinili su se u jedinstvenu organizaciju pod okriljem ICER-a. IERN i njegova baza podataka su sada dio šireg ICER-ovog okvira.

5. REVIZIJSKO IZVJEŠĆE

Financijska sredstva za rad i realizaciju svojih aktivnosti DERK osigurava na način određen *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH*. Osnovni prihod predstavlja regulatorna naknada koju plaćaju vlasnici licenci za obavljanje djelatnosti prijenosa električne energije, neovisnog operatora sustava, distribucije i opskrbe nekvalificiranih kupaca, te međunarodne trgovine električnom energijom. Regulatorna naknada se određuje tako da pokrije troškove DERK-a, a za višak prihoda nad rashodima se umanjuju obveze za plaćanje regulatorne naknade u idućem razdoblju. Na ovaj su način svi ostvareni prihodi usmjereni isključivo na podmirenje osnovnih, detaljno planiranih troškova.

Financijsko poslovanje DERK-a uglavnom pokriva sljedeća područja:

- nastanak i podmirenje financijskih obveza za potrebe definirane u odobrenom financijskom planu,
- kratkoročno planiranje i upravljanje novčanim tijekovima,
- praćenje realizacije financijskog plana za tekuću godinu,
- analiza i procjena budućih novčanih tijekova u svrhu pripreme novog financijskog plana,
- priprema financijskog plana za iduću godinu,
- unutarnje financijsko izvještavanje kao osnov za donošenje odgovarajućih poslovnih odluka,
- financijsko izvještavanje prema vanjskim tijelima, ovlaštenim institucijama i javnosti.

Konačan rezultat svih navedenih aktivnosti i donesenih odluka su financijska izvješća kojima su iskazani rezultati poslovanja na koncu poslovne godine. Prema obvezama iz zakona po kojem je i osnovan, DERK je dužan svake godine omogućiti reviziju svojih financijskih izvješća s ciljem neovisne i nepristrane provjere iskazanih rezultata poslovanja, kao i usuglašenosti tih postupaka sa važećim propisima.

Na osnovi objavljenog javnog poziva za obavljanje usluga revizije, u tijeku 2014. godine reviziju financijskih izvješća DERK-a prethodne godine vršilo je društvo za reviziju, računovodstvo i konsalting REVIFORM d.o.o. Sarajevo.

Obavljena revizija je osim utvrđivanja realnosti financijskih izvješća u cjelini, podrazumijevala i istodobnu ocjenu primjenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena rukovodstva DERK-a.

Prema mišljenju neovisnog revizora prezentacija financijskih izvješća, priznavanje i mjerenje transakcija i poslovnih događaja,

“Po našem mišljenju, financijska izvješća prikazuju objektivno, u svim materijalno značajnim stavkama, financijski položaj Državne regulatorne komisije za električnu energiju na dan 31. prosinca 2013. godine, te rezultate njegovog poslovanja i promjene u novčanom tijeku za godinu koja je tada završila u skladu s Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja.”

(REVIFORM, 28. ožujka 2014.)

objektivno i istinito prikazuje stanje sredstava, obveza, kapitala i finansijskog rezultata poslovanja.

Navedenim mišljenjem DERK je zadržao najvišu revizijsku ocjenu usuglašenosti finansijskih izvješća sa međunarodno važećim standardima, zakonskim propisima, načelima i politikama, kao i iskazanih rezultata poslovanja koji su u ranijim razdobljima revidirani i od strane Ureda za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

U tom pravcu je nastavljeno i konstantno poboljšavanje sustava finansijskog upravljanja i interne kontrole koji osiguravaju dobro organiziran i djelotvoran rad uz istodobnu prevenciju ili identifikaciju mogućih grješaka radi zaštite imovine od bilo kakvih gubitaka uzrokovanih nepozornošću ili lošim upravljanjem. Iz tog razloga se bezrezervno provodi svako zapažanje revizora koje vodi ka unaprjeđenju poslovanja i povećanju uspješnosti i odgovornosti.

Vodeći se opredjeljenjem i načelima objektivnosti i javnosti u radu i u cilju pružanja informacija o svom finansijskom položaju i rezultatima poslovanja zainteresiranim osobama i široj javnosti, DERK svake godine objavljuje revidirana godišnja finansijska izvješća. Revidirana finansijska izvješća za 2013. godinu su objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 41/14 i u okviru internet prezentacije DERK-a.

6. OSNOVNI PRAVCI AKTIVNOSTI U 2015. GODINI

Državna regulatorna komisija za električnu energiju nastavit će svoje aktivnosti na osiguranju uvjeta za slobodnu trgovinu i kontinuiranu opskrbu električnom energijom po unaprijed definiranom standardu kvalitete za dobrobit građana Bosne i Hercegovine, uz poštivanje međunarodnih sporazuma, domaćih zakona, odgovarajućih europskih uredbi i direktiva, kao i drugih pravila o unutarnjem tržištu električne energije.

DERK će i u 2015. godini zadržati kontinuitet suradnje sa Parlamentarnom skupštinom Bosne i Hercegovine, a posebno sa Komisijom za promet i komunikacije Predstavničkog doma PS BiH i Komisijom za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda PS BiH. Također, primarni interes će ostati i razmjena informacija i usuglašenost ključnih regulatornih aktivnosti sa Ministarstvom vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, nadležnim za kreiranje politike u skladu sa *Zakonom o prijenosu, regulatoru i operatoru sustava električne energije u BiH*.

Svi dosada primjenjivani modaliteti uzajamnog praćenja i usklađivanja djelovanja koristit će se i u 2015. godini u odnosima sa Regulatornom komisijom za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine i Regulatornom komisijom za energetiku Republike Srpske, kao i sa drugim regulatornim tijelima uspostavljenim na državnoj razini, prije svega sa Konkurencijskim vijećem BiH.

Kako bi zadovoljio potrebe različitih razina odlučivanja za kvalitetnim i pouzdanim statističkim podacima u području energije DERK će ostati referentan izvor i aktivan generator ovih podataka. U ovom će cilju nastaviti surađivati sa Agencijom za statistiku BiH.

DERK će pratiti aktivnosti i trendove u kompletnom energetsom sektoru i neposredno se uključivati u sve relevantne događaje.

Kroz svoje djelovanje DERK će biti usmjeren na:

- donošenje tarifa u okviru svojih nadležnosti,
- izdavanje licenci,
- regulatorni nadzor licenciranih subjekata,
- kreiranje novih regulatornih pravila, te analiziranje ranije donesenih regulatornih pravila i postojeće prakse, uz pregled i reviziju akata DERK-a,
- razvoj i primjena novog načina pružanja pomoćnih usluga i balansiranja elektroenergetskog sustava BiH,

- stvaranje većeg stupnja integracije domaćeg tržišta električne energije, s posebnim fokusom na učinkovito funkcioniranje maloprodajnog i veleprodajnog tržišta,
- jačanje kapaciteta za ispunjavanje međunarodnih obveza u vezi sa regulatornim izvještavanjem,
- odobravanje i nadziranje pravila koja razviju Neovisni operator sustava u Bosni i Hercegovini, Elektroprijenos Bosne i Hercegovine i Komunalno Brčko,
- odobravanje *Indikativnog plana razvoja proizvodnje za razdoblje 2016. – 2025. godina, Dugoročnog plana razvoja prijenosne mreže* za naredno desetogodišnje razdoblje, kao i *Plana investicija Elektroprijenosa BiH*,
- praćenje primjene Mehanizma naplate između operatora prijenosnog sustava (ITC mehanizam) i rada Ureda za koordinirane aukcije u jugoistočnoj Europi (SEE CAO),
- praćenje aktivnosti na pripremi mrežnih kodeksa EU,
- informiranje reguliranih subjekata i javnosti o regulatornoj praksi,
- socijalni aspekt u domeni regulatorne prakse, i
- obavljanje ostalih poslova koji mu budu povjereni u nadležnost.

U provedbi svojih aktivnosti DERK će, u granicama ovlasti koje su mu zakonom povjerene, voditi računa o zaštiti kupaca i dati svoj puni doprinos u iznalaženju najbolje primjenjivih rješenja u idućem razdoblju.

S obzirom na činjenicu da je Bosna i Hercegovina temeljem Ugovora o uspostavi Energetske zajednice obvezna u svoje zakonodavstvo transponirati i u praksi implementirati nove propise Europske unije o internom energetsom tržištu ('Treći paket'), DERK će u okvirima svojih kompetencija i optimalnom koordinacijom sa drugim ključnim subjektima dati svoj doprinos razvoju pravnog okvira.

U interesu je svih ključnih subjekata provedba reforme elektroenergetskog sektora u Bosni i Hercegovini, harmonizacija podzakonskih propisa i djelotvorna koordinacija među tijelima koja sudjeluju u njihovoj pripremi i izradbi. Cilj je kreiranje razvidnog i pouzdanog zakonodavnog okvira zasnovanog na europskim direktivama i pravilima o unutarnjem tržištu električne energije.

U tom smislu, DERK planira aktivno sudjelovanje u izradbi zakonodavnog okvira u oblasti električne energije u Bosni i Hercegovini u skladu sa pravnom stečevinom EU, te u otklanjanju nedostataka u elektroenergetskom sektoru koji su navedeni u *Izvešću Europske komisije o napretku BiH u 2014. godini*.

DERK će također participirati u podršci i provedbi regionalnih prioriteta i projekata Energetske zajednice, ali i prioriteta koji su u okviru Energetske zajednice identificirani za elektroenergetski sektor Bosne i Hercegovine, odnosno koje navodi *Izvješće o implementaciji acquis-a prema Ugovoru o uspostavi Energetske zajednice*.

U 2015. godini nastavlja se projekt Agencije za međunarodnu suradnju SAD (USAID) kroz koji se razvija partnerski odnos bosanskohercegovačkih energetske regulatora sa Nacionalnom asocijacijom regulatora SAD (NARUC) i više regulatornih komisija iz njenog sastava, pri čemu je Regulatorno tijelo iz Ohaja (eng. *Public Utilities Commission of Ohio – PUCO*) vodeća komisija.

Državna regulatorna komisija za električnu energiju pratit će realizaciju novog višegodišnjeg projekta USAID-a *Investiranje u sektor energije (EIA)* koji je pokrenut koncem 2014. godine i sudjelovati u realizaciji pojedinih sastavnica koje su funkciji rada regulatora.

U središtu zanimanja bit će i aktivnosti međunarodnih tijela koje se odnose na reguliranje tržišta električne energije, prije svega onih u čijem radu DERK i sam sudjeluje:

- ECRB – Regulatorni odbor Energetske zajednice (uključujući Radnu grupu za električnu energiju, Radnu grupu za gas i Radnu grupu za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta),
- ERRA – Regionalna asocijacija energetske regulatora (uključujući Stalni komitet za licence i konkurenciju, Stalni komitet za tarife i cijene i Radnu grupu za problematiku kupaca i maloprodajna tržišta),
- MEDREG – Asocijacija mediteranskih energetske regulatora (uključujući Radne grupe za institucionalna pitanja; za električnu energiju; za gas; za problematiku kupaca, te za okoliš, obnovljive izvore i energetske učinkovitost),
- ICER – Međunarodna konfederacija energetske regulatora (uključujući Šesti Svjetski energetske regulatorni forum, koji se održava svake treće godine).

DERK će također nastaviti praćenje rada Vijeća europskih energetske regulatora (CEER) i Agencije za suradnju energetske regulatora (ACER).

Dodatne informacije o radu i postupcima koje vodi Državna regulatorna komisija za električnu energiju mogu se naći u okviru internet prezentacije na adresi www.derk.ba, odnosno dobiti kontaktom na telefone 035 302060 i 302070, telefax 035 302077, e-mail info@derk.ba ili u sjedištu DERK-a u Tuzli, Ulica M. Jovanovića 4/II.

PRILOG A: Osnovni podaci o elektroenergetskom sustavu Bosne i Hercegovine

(korišteni podaci NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i elektroprivreda u BiH)

Osnovni podaci o instaliranim kapacitetima proizvodnih objekata

Ukupan instalirani kapacitet proizvodnih objekata u Bosni i Hercegovini iznosi 3.988,58 MW, od čega u većim hidroelektranama 2.048,60 MW, a u termoelektranama 1.765 MW. Instalirani kapacitet malih hidroelektrana, vjetro i solarnih elektrana u BiH je 83,75 MW, dok je 91,23 MW instalirano u industrijskim elektranama.

Hidroelektrane	Snaga agregata (MW)	Ukupna instalirana snaga (MW)
Trebinje I	2×54+1×63	171
Trebinje II	8	8
Dubrovnik (BiH+Hr.)	2×108	216
Čapljina	2×210	420
Rama	2×80	160
Jablanica	6×30	180
Grabovica	2×57	114
Salakovac	3×70	210
Mostar	3×24	72
Mostarsko blato	2×30	60
Peć-Mlini	2×15	30
Jajce I	2×30	60
Jajce II	3×10	30
Bočac	2×55	110
Višegrad	3×105	315

Termoelektrane	Instalirana snaga (MW)	Raspoloživa snaga (MW)
TUZLA	715	635
G3	100	85
G4	200	182
G5	200	180
G6	215	188
KAKANJ	450	398
G5	110	100
G6	110	90
G7	230	208
GACKO	300	276
UGLJEVIK	300	279

Osnovni podaci o prijenosnom sustavu

Nazivni napon dalekovoda	<i>dalekovodi</i>
	Duljina (km)
400 kV	864,73
220 kV	1.524,80
110 kV	3.888,63
110 kV - kablovski vod	31,78

Nazivni napon dalekovoda	<i>interkonekcije</i>
	Broj interkonektora
400 kV	4
220 kV	10
110 kV	22
<i>Ukupno</i>	36

Vrsta trafostanice	<i>trafostanice</i>	
	Broj trafostanica	Instalirana snaga (MVA)
TS 400/x kV	9	6.090,5
TS 220/x kV	8	1.423,0
TS 110/x kV	128	4.855,0

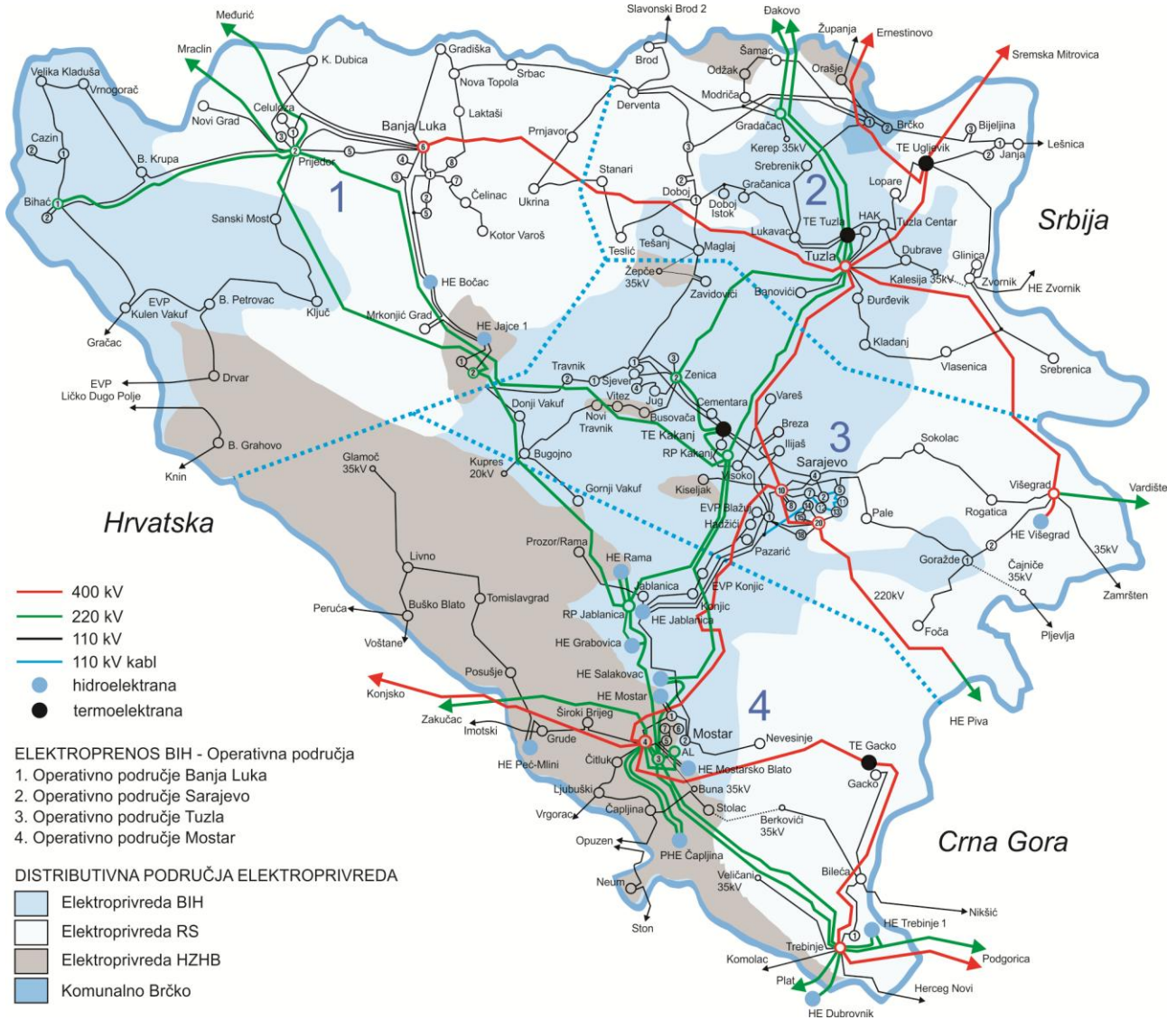
Prijenosni odnos transformatora	<i>transformatori</i>	
	Broj transformatora	Instalirana snaga (MVA)
TR 400/x kV	14	4.900,0
TR 220/x kV	14	2.100,0
TR 110/x kV	222	5.376,5

PRILOG B: Osnovni elektroenergetski pokazatelji Bosne i Hercegovine

(GWh)

2014. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.542,61	2.522,09	1.755,81		5.820,52
Proizvodnja u termoelektranama	5.786,99	3.133,66			8.920,65
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	188,97	82,39	17,31		288,67
Proizvodnja	7.518,57	5.738,14	1.773,12		15.029,84
Distributivna potrošnja	4.392,55	3.526,02	1.310,79	251,65	9.481,01
Gubici prijenosa					304,46
Veliki kupci	442,76	155,87	1.811,57*		2.410,20
Vlastita potrošnja elektrana		14,12			14,12
Potrošnja	4.835,31	3.696,01	3.122,37	251,65	12.209,79
* Uključujući i 755,93 GWh koje su Aluminij i B.S.I. nabavili kao kvalificirani kupci					
2013. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.854,43	2.920,91	2.348,28		7.123,62
Proizvodnja u termoelektranama	5.549,53	3.390,12			8.939,65
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	150,59	73,98	14,71		239,28
Proizvodnja	7.554,55	6.385,01	2.362,99		16.302,55
Distributivna potrošnja	4.401,52	3.567,50	1.343,83	258,14	9.570,99
Gubici prijenosa					343,10
Veliki kupci	448,20	126,21	2.048,14*		2.622,55
Vlastita potrošnja elektrana		13,26	8,74		22,00
Potrošnja	4.849,72	3.706,97	3.400,71	258,14	12.558,64
* Uključujući i 884,94 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2012. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.086,63	1.832,77	1.229,30		4.148,70
Proizvodnja u termoelektranama	5.367,80	3.251,70			8.619,50
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	115,40	43,04	7,89		166,33
Proizvodnja	6.569,83	5.127,51	1.237,19		12.934,54
Distributivna potrošnja	4.340,28	3.551,14	1.379,43	262,54	9.533,39
Gubici prijenosa					308,14
Veliki kupci	446,23	119,18	2.136,41*		2.701,83
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje		13,62	67,26		80,88
Potrošnja	4.786,52	3.683,94	3.583,10	262,54	12.624,24
* Uključujući i 910,54 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2011. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	1.113,63	1.817,09	1.395,40		4.326,12
Proizvodnja u termoelektranama	6.138,01	3.449,76			9.587,77
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	100,82	28,61	6,60		136,04
Proizvodnja	7.352,47	5.295,46	1.402,00		14.049,93
Distributivna potrošnja	4.284,17	3.556,16	1.363,04	271,71	9.475,08
Gubici prijenosa					324,17
Veliki kupci	417,17	124,08	2.216,62*		2.757,87
Vlastita potrošnja elektrana		14,23	21,22		35,45
Potrošnja	4.701,34	3.694,47	3.600,88	271,71	12.592,57
* Uključujući i 876,00 GWh koje je Aluminij nabavio kao kvalificirani kupac					
2010. godina	EP BiH	ERS	EP HZHB	Komunalno Brčko	BiH
Proizvodnja u hidroelektranama	2.094,61	3.246,91	2.604,67		7.946,20
Proizvodnja u termoelektranama	5.012,79	2.856,00			7.868,80
Proizvodnja u malim i industrijskim el.	182,77	62,11	8,54		253,41
Proizvodnja	7.290,17	6.165,02	2.613,21		16.068,40
Distributivna potrošnja	4.232,92	3.522,19	1.367,75	277,35	9.400,21
Gubici prijenosa					337,95
Veliki kupci	371,43	110,26	2.030,80*		2.512,49
Vlastita potrošnja elektrana i crpljenje		12,96	2,21		15,17
Potrošnja	4.604,35	3.645,41	3.400,76	277,35	12.265,82
*Uključujući i 1068,48 GWh koje su Aluminij i B.S.I. nabavili kao kvalificirani kupci					

PRILOG C: Karta elektroenergetskog sustava Bosne i Hercegovine sa operativnim područjima Elektroprijenosa BiH i distributivnim područjima elektroprivreda (prosinac 2014. godine)

128*WGRADC2	220.00	3WNDTR	WND 1	1	CASE	3	150.0	111.3	71.7
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	4	89.0	67.1	73.3
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	38	89.0	66.8	72.8
10137*WTREBI5	110.00	10994 XTR_KO51	110.00	1	CASE	41	89.5	81.1	87.4
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	73	89.0	66.8	72.5
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	76	89.0	69.9	75.9
14106*WBLUK15	110.00	14110 WBLUK65	110.00	2	CASE	81	121.9	92.0	71.7
14106*WBLUK15	110.00	14110 WBLUK65	110.00	1	CASE	82	89.0	86.9	93.3
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	161	89.0	65.3	71.0
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	162	89.0	68.1	74.0
10128*WGRADC2	220.00	3WNDTR	WND 1	1	CASE	164	150.0	115.2	74.1
16127*WLUKA15	110.00	16149 WTTUZL5	110.00	2	CASE	215	121.9	95.9	77.4
16127*WLUKA15	110.00	16149 WTTUZL5	110.00	1	CASE	216	121.9	90.6	73.3
11003XCA_OP51	110.00	18112 WCAPLJ5	110.00	1	CASE	266	89.5	67.5	77.5
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	292	89.0	81.1	87.4
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	293	89.0	71.3	77.3
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	305	89.0	65.3	71.0
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	314	89.0	65.3	71.0
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	315	89.0	65.3	71.3
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	4	89.0	67.1	109.4
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	5	89.0	67.1	109.7
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	8	89.0	67.1	90.1
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	10	89.0	67.1	90.1
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	12	89.0	68.5	96.6
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	13	89.0	103.8	112.8
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	14	89.0	82.6	90.2
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	23	89.0	86.6	94.8
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	27	89.0	84.1	92.1
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	30	89.0	87.1	95.5
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	31	89.0	87.0	95.5
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	32	89.0	87.9	96.4
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	33	89.0	83.2	90.6
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	34	89.0	82.7	90.2
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	35	89.0	82.8	90.3
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	36	89.0	83.4	91.0
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	37	89.0	83.8	91.5
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	54	89.0	83.8	91.5
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	55	89.0	83.8	91.6
10137 WTREBI5	110.00	10983*XTR_HN51	110.00	1	CASE	56	89.0	83.9	91.7
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	1	89.5	76.9	78.5
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	6	89.5	77.9	79.6
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	19	89.5	76.5	78.1
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	20	89.5	76.5	78.2
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	32	89.5	77.3	79.1
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	45	89.5	76.4	78.1
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	73	89.5	78.4	80.0
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	74	89.5	76.4	78.1
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	75	89.5	76.4	78.1
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	76	89.5	78.4	80.1
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	162	89.5	78.3	80.0
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	282	89.5	76.5	78.2
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	293	89.5	77.2	78.8
10137 WTREBI5	110.00	10994*XTR_KO51	110.00	1	CASE	305	89.5	78.8	80.5

CASE 3	[WUGLJE1 400.00]	14149 [WTUJL5 400.00]	2
CASE 4	[WGACKO1 400.00]	10115 [WTREBI1 400.00]	1
CASE 38	[WTREBI1 400.00]	10116 [WTREBI1 400.00]	2
CASE 41	[WTREBI2 220.00]	10137 [WTREBI2 220.00]	2
CASE 73	[WMOST32 220.00]	10136 [WEALMO5 220.00]	1
CASE 76	[WTREBI5 110.00]	14175 [WTREBI5 110.00]	1
CASE 81	[WBLUK15 110.00]	14110 [WBLUK65 110.00]	1
CASE 82	[WBLUK15 110.00]	14110 [WBLUK65 110.00]	2
CASE 161	[WGACKO5 110.00]	14176 [WBILEC5 110.00]	1
CASE 162	[WTREBI5 110.00]	14176 [WBILEC5 110.00]	1
CASE 164	[WBJEL15 110.00]	14195 [WBJEL35 110.00]	1
CASE 215	[WLUKA15 110.00]	16149 [WTTUZL5 110.00]	1
CASE 216	[WLUKA15 110.00]	16149 [WTTUZL5 110.00]	2
CASE 266	[WMOST45 110.00]	18111 [XCITLUS 110.00]	1
CASE 292	[WTREBI1 400.00]	10977 [XTR_PG11 400.00]	1
CASE 293	[WTREBI2 220.00]	10982 [XTR_PE21 220.00]	1
CASE 305	[WBILEC5 110.00]	10990 [XBI_NI51 110.00]	1
CASE 314	[WNEUM*5 110.00]	10995 [XNE_OP51 110.00]	1
CASE 315	[WNEUM*5 110.00]	10996 [XNE_ST51 110.00]	1
CASE 4	[OPLJE211 400.00]	811 [ORIBAR11 400.00]	1
CASE 5	[OPODG211 400.00]	811 [ORIBAR11 400.00]	1
CASE 8	[JBBAST21 220.00]	751 [XPL_BB21 220.00]	1
CASE 10	[XPL_BB21 220.00]	813 [OTPLJE21 220.00]	1
CASE 12	[OHPERU21 220.00]	804 [OPODG121 220.00]	1
CASE 13	[OHPERU21 220.00]	982 [XTR_PE21 220.00]	1
CASE 18	[OMOJKO21 220.00]	813 [OTPLJE21 220.00]	1
CASE 23	[OBAR**51 110.00]	815 [OVIRPA51 110.00]	1
CASE 26	[OBUDVA51 110.00]	790 [OCETIN51 110.00]	1
CASE 27	[OBUDVA51 110.00]	807 [OPODG251 110.00]	1
CASE 29	[OCETIN51 110.00]	807 [OPODG251 110.00]	1
CASE 45	[OPODG251 110.00]	815 [OVIRPA51 110.00]	1
CASE 48	[OHPERU21 220.00]	795 [OHPERU51 110.00]	1
CASE 50	[OPLJE211 400.00]	813 [OTPLJE21 220.00]	1
CASE 51	[OPLJE211 400.00]	813 [OTPLJE21 220.00]	2
CASE 54	[OPODG121 220.00]	805 [OPODG151 110.00]	21

